

UNIVERZITA J. SELYEHO – SELYE JÁNOS EGYETEM
PEDAGOGICKÁ FAKULTA – TANÁRKÉPZŐ KAR

**VÝSKUM TOPONYM V OBCI GEMERSKÁ VES,
LEVKUŠKA A OTROČOK**
GÖMÖRFALVA, LŐKÖSHÁZA ÉS OTROKOC
HELYNEVEI

Diplomová práca- Diplomadolgozat

Bc. Mišurák Róbert

2025

PEDAGOGICKÁ FAKULTA – TANÁRKÉPZŐ KAR

VÝSKUM TOPONYM V OBCI GEMERSKÁ VES, LEVKUŠKA A OTROČOK GÖMÖRFALVA, LŐKÖSHÁZA ÉS OTROKOCS HELYNEVEI

Diplomová práca- Diplomadolgozat

Študijný program: Učiteľstvo maďarského jazyka a literatúry a histórie
(Učiteľské štúdium, magisterský II. st., denná forma)

Tanulmányi program: Magyar nyelv és irodalom – Történelem

Študijný odbor: 38. Učiteľstvo a pedagogické vedy

Tanulmányi szak: 38. Pedagógusképzés és pedagógiai tudományok

Školiace pracovisko: Katedra maďarského jazyka a literatúry

Tanszék: Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék

Školitel': PaedDr. Tamás Török, PhD.

Témavezető: PaedDr. Tamás Török, PhD.

Konzulans: PaedDr. Tamás Török, PhD.

Konzulens: PaedDr. Tamás Török, PhD.

Komárno 2025

Bc. Mišurák Róbert

Univerzita J. Selyeho
Pedagogická fakulta

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Meno a priezvisko študenta: Bc. Róbert Mišurák
Študijný program: Učiteľstvo maďarského jazyka a literatúry a histórie
(Učiteľské štúdium, magisterský II. st., denná forma)
Študijný odbor: 38. - učiteľstvo a pedagogické vedy
Typ záverečnej práce: Diplomová práca
Jazyk záverečnej práce: maďarský

Téma: Gömörfalva, Lökösháza és Otrókocs helynevei

Anotácia: A hallgató a kiválasztott települések élő földrajzi névanyagát gyűjti fel, vizsgálja, rendszerezi. A gyűjtés kiterjedhet nemcsak a külterület, de a belterület helyneveire is. A megfelelő adatközlők kiválasztása és lekérdezése után az összegyűjtött névanyagot adattárba rendezi, s térképen is lokalizálja az egyes helyneveket.

Vedúci: PaedDr. Tamás Török, PhD.
Katedra: KMJ - Katedra maďarského jazyka a literatúry
ZOŠP: doc. Mgr. Anikó Polgár, PhD.

Dátum schválenia: 01.07.2024

doc. Mgr. Anikó Polgár, PhD.
osoba zodpovedná za realizáciu študijného programu

Čestné vyhlásenie – Becsületbeli nyilatkozat

Čestne vyhlasujem, že som diplomovú prácu vypracoval sám s použitím uvedenej literatúry a pod odborným vedením vedúceho práce.

Kijelentem, hogy a diplomadolgozatot önállóan dolgoztam ki a feltüntetett irodalom felhasználásával és témavezetőm szakmai irányításával.

Komárno 01.04.2025

Komárno 2025.04.01.

.....

Köszönetnyilvánítás

Köszönetemet fejezem ki PaedDr. Török Tamásnak, PhD. diplomadolgozatom megírásában nyújtott segítségéért és szakmai tanácsaiért.

Abstrakt

Bc. Róbert Mišurák: Výskum toponym v obci *Gemerská ves, Otročok a Levkuška*

Univerzita J. Selyeho v Komárne

Pedagogická fakulta

Katedra maďarského jazyka a literatúry

Školiteľ: PaedDr. Tamás Török, PhD.

Ako tému svojej diplomovej práce som si vybral spracovanie toponymov troch osád v gemeri, a tie sú: *Gemerská Ves, Levkuška a Otročok*.

Najväčším cieľom práce bolo zhromaždiť toponymá troch spomínaných osád na stránke živého jazyka. Hľadané názvy miest sú klasifikované a zoskupené podľa ich typov. V druhej časti práce sú už zozbierané názvy miest analyzované aj z lingvistického hľadiska.

V prvých kapitolách práce je zaznamenaný priebeh výskumnej práce. V ďalšej kapitole je zaznamenaná stručná história spomínaných osád.

V neskorších kapitolách práce sa zaoberá samotnou onomastikou. Téma onomastiky je rozdelená na menšie a dôležitejšie časti, keďže práca sa zaoberá len najdôležitejšími detailmi. Neskôr je načrtnutý maďarský toponymický výskum na Slovensku a jeho stručná história. Zozbierané názvy miest sa interpretujú na základe ich významu.

V praktickej časti práce sú opísané názvy miest, ktoré boli úspešne zozbierané na základe predjazyka a tie sú tiež klasifikované na základe rôznych aspektov. Každý hľadaný názov miesta je lokalizovaný na mape.

V neskorších kapitolách sa príspevok zaoberá aj lexikálno-morfologickým systémom názvov miest a funkčno-sémantickým systémom názvov miest. Názvy miest sú rozdelené do dvoch veľkých skupín, jednodielne a dvojdielne názvy miest, ktoré sa skúmajú samostatne.

Kľúčové slová: Toponymá. Výskum živého jazyka. Databáza.

Abstract

Bc. Róbert Mišurák: The lingual analyses of local-names is *Gömörfalva*, *Lőkösháza* and *Otrokocs*

Department of Hungarian Language and Literature of Pedagogical Faculty of J. Selye University

Diploma thesis advisor: PaedDr. Török Tamás, PhD.

The thesis deals with the research and processing of the place names of three settlements: *Gömörfalva*, *Lőkösháza* and *Otrokocs*.

The main aim was to collect toponyms of the above-mentioned places based on the living language which are then classified and grouped according to their types. In the second part of the thesis, the place names already collected are analysed from a linguistic point of view.

The first chapters of the thesis details and record the research process. In the next chapter describes the brief history of the mentioned localities. The later chapters deal with the onomastics itself. The topic is broken down into smaller and more important parts, as the thesis only deals with the more important details. In the later sections, the Hungarian place-name research in Slovakia and its brief history are outlined. Lastly, the collected place names are interpreted according to their meaning.

In the practical part, the successfully collected toponyms are described and classified according to different criteria. Each place name found is localised on a map.

In the final chapters, the thesis also deals with the lexical-morphological aspect and the functional-semantic system of place names. They are divided into two broad groups, the one-part and the two-part toponyms, which are examined separately.

Keywords: Toponyms. Living language collection. Data Repository.

Absztrakt

Bc. Mišurák Róbert: *Gömörfalva, Lőkősháza és Otrókocs* helynevei

Selye János Egyetem, Komárom

Tanárképző Kar

Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék

Témavezető: PaedDr. Török Tamás, PhD.

A Diplomadolgozat témája három gömöri település: *Gömörfalva, Lőkősháza és Otrókocs* helyneveinek a feldolgozásaival foglalkozik.

A diplomadolgozat legnagyobb célja az volt, hogy az élőnyelv lapapján sikerüljön összegyűjteni a három említett település helyneveit. A felkutatott helynevek fajtái szerint vannak osztályozva és csoportosítva. A dolgozat második felében a már összegyűjtött helynevek nyelvési szempontból is elemezve vannak.

A diplomadolgozat első fejezeteiben rögzítve van a kutatómunka menetét. A következő fejezetben le vannak jegyezve az említett települések rövid történelme.

A dolgozat későbbi fejezeteiben foglalkozik magával a névtannal. A névtan témaköre fel van bontva kisebb és fontosabb részekre, mivel a dolgozat csak a fontosabb részletekkel foglalkozik. A későbbiekben vázolja a szlovákiai magyar helynévkutatás és annak a rövid története. Az összegyűjtött helynevek értelmezve vannak jelentésük alapján.

A dolgozat gyakorlati részében ismertetődik az élőnyelv alapján sikeresen összegyűjtött helynevek és ezek különböző szempontok alapján osztályozva is vannak. Minden egyes felkutatott helynév térképen lokalizálva van.

A későbbi fejezetekben a dolgozat foglalkozik még a helynevek lexikális-morfológiai rendszerével és a helynevek funkcionális-szemantikai rendszerével. A helynevek két nagy csoportra vannak osztva, az egyrészes és a kétrészes helynevek csoportjára, amelyek külön-külön vannak megvizsgálva.

Kulcsszavak: Helynevek. Élőnyelvi gyűjtés. Adattár.

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS	10
1. Falutörténet	12
1.1. Gömörfalva.....	12
1.2. Otrokocs.....	14
1.3. Lőkösháza.....	15
2. Névтан.....	16
2.1. A tulajdonnév	16
2.2. A földrajzi nevek	17
2.3. A szlovák nyelv földrajzi nevei.....	17
3. A helynevek.....	19
3.1. A tájnevek	19
3.2. Helynévkutatás a 20. század első felében.....	20
3.3. Szlovákiai magyar helynévkutatás.....	21
4. A kutatás története	22
5. Az összegyűjtött helynevek elemzése	24
5.1. Helynévfajták	25
6. Funkcionális-szemantikai elemzés	27
7. Egyrészes nevek	28
7.1. Pusztán megnevező funkció	28
7.2. A név megjelöli a hely fajtáját	29
7.3. A névrész megnevezi a hely sajátosságát	29
7.4. A terület viszonya valamely külső tényezőhöz	29
7.5. Többféleképpen elemezhető nevek.....	30
7.6. Idegennyelvi eredetű nevek.....	30
8. Kétrészes nevek.....	31
8.1. A névrész megjelöli a hely fajtáját.....	31
8.2. A névrész megnevezi magát a helyet, ahol található	32
8.3. A névrész kifejezi a terület tulajdonságát	32
8.4. A hely viszonya a külső tényezőkhöz	32
8.5. A hely valamely más helyhez való viszonya.....	33
9. Lexikális-morfológiai elemzés.....	34
9.1. Köznév	34
9.2. Helynév.....	35

9.3. Személynév	36
9.4. Melléknévi jellegű szó	36
9.5. Szószerkezet	36
Befejezés.....	37
Resumé	39
Felhasznált irodalom.....	47
Adattár	49

BEVEZETÉS

*„Milyen különös egy falu -
Élnézem hosszan, csöndesen,
S mint egy bús álom, úgy vonul
egy emlék végig lelkemen.*

*Az úton a nagy jegenyék
Olyan sötétben zajlanak ...
Ah! mennyi víz zaj hangzott itt
egykor, e maga fák alatt.*

*Vígan dalolt, táncolt a nép
Fel és alá ily ünnepen ...
A hallgatók házak között
Most maga jár az – idegen”*

(Darmay Viktor)

Gróf Teleki József így nyilatkozik a helynevekről fontosságáról: „azok nélkül a’ közbeszédben sem lehetünk el, és különösen a’ hazaiak nemzésének megvisgálálása, nyelvünk egész alkotásába, nagy világot önthet, azokat a’ nyelvünk gyarapodását tárgyazó szótárunkban egészszen elmellőznünk nem lehet, sőt a’ szónemzés’ vóltaképen való kifejtésének tekintetéből kénytelenek leszünk, a’ hazai helységek vizek és erdők közül némelly kevésbe nevezeteseokról is említést tenni.” (Teleki 1821,18)

Diplomadolgozatomban három gömöri település helyneveivel foglalkozom, pontosabban *Gömörfalva*, *Otrokocs* és *Lőkösháza* települések külterületi megnevezéseivel. Mind a három település a gömöri régióban a *Turóc* jobb, illetve bart partján fekszik. Mind a három említett település gazdag múlttal rendelkezik. Véleményem szerint a környéken élő fiatalságnak nem ártana, ha nem csak a modern informatikai eszközöket ismernék és tudnák használni, hanem a közvetlen környezetüket is meg tudnák ismerni. Számomra nagyon fontos, hogy ismerjem a régió nevezetesebb helyeit, hogy mit minek és miért is hívnak úgy, ahogy azt hívják. A települések közvetlen környezetének a névanyaga nagyon sokszínű és sokrétű. A kutatásaim célja az volt, hogy az imént említett települések külterületi megnevezéseit vagy helyneveit felkutassam és megőrizsem az utókor számára. Kutatásaimban a településen élő legtöbbször idősebb lakosok segítettek, vagy a helyi mezőgazdasági vállalkozók. Az idősebb adatközlők örömmel vették a felkérésemet, hogy mondjanak el mindent, amit tudnak, mivel úgy gondolta a többség, hogy szerintük ezek a

nevek már soha senkit nem fognak már érdekelni. Látogatásaim során készítettem jegyzeteket és feljegyzéseket, ami alapján sikerült a későbbiekben összeállítanom a földrajzi névanyagot.

Diplomadolgozatomban északról dél felé haladva dolgozom és tüntetem fel *Gömörfalva*, *Lőkősháza* és *Otrokocs* községek névanyagát az élő névanyag ismeretanyagából.

Kutatásaim első szakasza a már összegyűjtött tulajdonnevek osztályozásával zajlik, ahol a tulajdonneveket a fajtái alapján csoportosítom. Az adatok között szerepelnek: erdők, patakok, szántóföldek, legelők, kaszálók, utak, patakok, folyók, dűlők és mocsarak nevei. Ezt követően az összegyűjtött helynevekkel funkcionális-szemantikai elemzést végzek. Későbbiekben elemzem a helynevek sajátosságait, elhelyezkedését, használati módját és eredetét vizsgálom.

Kutatásaim harmadik pillére a földrajzi nevek lexikális-morfológiai vizsgálata. Kutatásom ezen etapjában a helyneveket azok alapján vizsgálom, hogy milyen kifejezőeszközök jelennek meg bennük. A következő alkategóriákba csoportosítom a vizsgált helyneveket: köznév, helynév, személynév, tulajdonnév és számnév. A csoportosítást Hoffmann István modellje alapján végzem.

Végezetül az összegyűjtött helyneveket három mellékelt térképen szemléltetem.

1. Falutörténet

Diplomadolgozatomban megírása során három gömöri település *Gömörfalva*, *Lőkősháza* és *Otrokocs* – helyneveinek gyűjtésével és adattárba rendezésével foglalkoztam.

1.1. Gömörfalva

A település a gömöri régióban, *Tornaljától* északi irányba 8 kilométerre található. Két folyó partján helyezkedik el, a *Nyugati-* és a *Keleti Turóc* két partján. A *Gömör-Szepesi-érchegység* délkeleti részén fekszik a település. A gömöri régióban a települést nem *Gömörfalvaként* ismerik és használják, hanem *Harkács* néven az ismertebb. Szlovákul *Gemerská Ves* néven ismert. (Ádám – Ferencz 2013, 150-152)

Történelme: A település első írásos emléke 1274-ből származik, ahol *Harkach* néven szerel. Az adott területet még V. István király adományozta az otrokocsi várjobbágyoknak. A település ura az évek során többször is megváltozott. 1332-ben István pécsi püspök kapta meg. Nevének eredetét oly módon próbálják azonosítani, hogy a Harkácsi nemzetségtől származik. A településen ezáltal élt a Harkácsi család. Ezen családnak egyik tagja, pontosabban Harkácsi István a későbbiekben kalocsai érsek lett. A települést a későbbiekben birtokolta a Vay és a Draskóczy család is. A település a török időkben szinte teljesen kihalt, mivel a lakosok túlnyomó része elmenekült a törökök elől. A települést rengeteg szántóföld veszi körül, ezért a lakosok túlnyomó többsége mezőgazdasági munkálatokkal foglalkozott, azonban a településen már működött az időben egy vaskohó. A települést a trianoni szerződés után elcsatolták Magyarországtól, majd Csehszlovákia részét alkotta. Az 1938-as visszacsatolás után, teljesen 1945-ig ismét Magyarországhoz tartozott, azonban a „magyar időknek” sajnos hamar vége szakadt. Mivel a település 1941-ben 366 lakossal rendelkezett, amiből 365 magyar lakos volt. A csehszlovák vezetés erőteljes magyarellenes intézkedéseit azonban megsínylette a helyi magyarság, pláne a földterületekkel rendelkező paraszti társadalmi réteg, mivel egy pár lakost elhurcoltak a lakosságcsere-program keretein belül is. A helyi kitelepített magyarok helyére, pedig szlovákokat telepítettek be.

A település közvetlen közelében létezett egy másik település is, aminek az elnevezése *Sánkfalva* volt, azonban a két település 1960-ban közigazgatásilag egy településsé alakult át és azóta a település a Gömörfalva nevet viseli. *Sánkfalva* első írásos emléke az 1290-es évekből származik, ahol *Sank*, majd 1451-ben *Sankfalua* néven volt említve. (Ádám – Ferencz 2010, 145-147)

A település látványosságai: A településen megtalálható a jászóvári apátság kastélya, amely 1768-ban épült. A bejárat felett az apátság címere a mai napig is tökéletesen látható, azonban ma a kastély eléggé leharcolt állapotban van. Másik látványosság az 1778-ban épült Vay-kastély, ami az 1800-as években épült. Sajnálatos módon ez az építmény is romos állapotban van.

A település jelenkora: A 2011-es népszámlálási adatok alapján a település összlakossága 952 fő, azonban ebből 543 fő magyar, 256 fő szlovák és 102 fő roma entitásúnak vallja magát. A településen található egy római katolikus templom, illetve egy általános iskola, ahol a tanítás kétnyelvű, azaz magyar és szlovák tagozata is van a helyi iskolának. (Ádám – Ferencz 2013, 150-152)

1.2. Otrókocs

A gömöri település nem messze található *Tornaljától* a *Gömör-Szepesi-érchegység* délkeleti részén, a *Turóc* folyó bal partján. Szlovákul *Otročok* néven ismert.

A település történelme: A község *Gömör* megye nemesi falvai közé tartozott. Eredetileg a nem messze fekvő *Sajógömör* településhez is köze van, mivel a gömöri vár része volt. A település első lakosai várjobbágyak voltak. Nevét a község az 1400-as években birtokló Atracsikról kapta. Első írásos emléke 1274-ből származik, ahol a király levelében Atrachyk néven volt említve. Az említett birtokos a *Gömör*- és *Turóc* régió feltehetősen szláv lakosa volt. Annak ellenére, hogy a feltételezések alapján alapító szláv eredetű volt, a település lassacskán elmagyarosodott, mivel egy XVI. századi okmány igazolja, hogy a családnevek többsége magyar volt. Feltételezhető, hogy a helyi szláv nép elmagyarosodott. A település a reformációt követően reformátussá alakult. A település földesurai a következő családok voltak: Beke, Gotthard, Czékus, Adorján, Simon, Anderkó, Jakab és Bátky. A települést többnyire jobb talajminőségű szántóföldek veszik körül, ezért is a helyi lakosok túlnyomó többsége mezőgazdasággal, állattartással és dohánytermesztéssel foglalkozott. Egy 1707-es irat azt is igazolja, hogy a településen működött egy iskola is, azonban erről több információt nem sikerült találni. A trianoni békeszerződés aláírását követően a települést lecsatolták Magyarországtól és Csehszlovákiához csatolták. (Ádám – Ferencz 2013, 154)

A település jelenkora: Ma a település külön közigazgatási egységként működik. A településen található egy magyar nyelvű óvoda, ahová nem csak a településen élő szülők hordják magyar gyermekeiket, hanem a környező falvakról is járnak ide. A település összlakossága a 2011-es népszámlálási adatok alapján: 311 fő, amiből 213 fő magyar és 93 fő szlovák etnikumúnak vallotta magát. (Ádám – Ferencz 2013, 154)

1.3. Lőkősháza

A település a gömöri régió közepén, *Tornaljától* 6 kilométerre a *Gömör-Szepesi-érchegység* délkeleti részén, a *Turóc* völgyében találhatjuk meg.

A település történelme: Nevének eredetét, egy itt élő lakoshoz fűzik, akin a XIII. században élt. Feltételezések szerint 1294-ben említik meg először az ő házát, ami a *Turóc*-réve mellett állott. Magát, mint községet majd 1427-ben említik először *Lewkushaza* néven. *Lőkös* tagja volt annak a nemzetségnek, amely a *Turócmelléki* területeknek volt a birtokosa. A település a XV. században jobbágyfalu volt, a lakosai magyarok voltak. A településen a reformációt követően 1804-ben egy evangélikus templom épült. A település közelében lévő egyik hegyen elméletileg egykor egy erődítmény állt. A település földesurai az Istók, Draskóczy, Czékus, Gotthard, Szontagh és a Lóczy családok voltak. A trianoni időszak előtt a tornaljai járáshoz tartozott a település. A bécsi döntésnek köszönhetően a települést ismét Magyarországhoz csatolták, azonban a második világháborút követően pedig ismét Csehszlovákia részét alkotta. A településen a szövetkezetek időszakában különálló szövetkezet is működött, azonban 1971-ben a *Zsór*, *Otrokocs*, *Lőkősháza* szövetkezeteit összevonták. A lakosok túlnyomó része ezeken a telepen dolgozott. Az első templomot még az 1300-as években építették, majd 1791-ben átépítették. (Ádám – Ferencz 2013, 153)

A település jelenkora: A 2011-es népszámlálási adatok alapján 123 fő-ből 115 magyar, 6 szlovák és 2 roma él a településen. A rendszerváltás letaszította a települést a fejlődés irányából, mivel a helyi szövetkezet megszűnt létezni és a lakosoknak is új munkahelyet kellett keresniük. (Ádám – Ferencz 2013, 153)

2. Névtan

A névtan a nyelvtannak egy olyan mellékága, amely a nevekkal és azok használatával foglalkozó tudományág. Maga a névtan két nagyobb csoportra osztható: a személynevek és a tárgynevek csoportjára, ide tartoznak a helynevek, intézménynevek, állatnevek stb. A névhasználatnál nagyobb figyelmet kell szánni a helyesírást, illetve a formális és informális helyzetek között levő különbséget.

A névtudomány már több ezer évre is visszavezethető, teljesen az egyiptomiakig. Egyes források alapján ők voltak az elsők, akik meg tudták különböztetni a tulajdonneveket a köznevektől. Ez úgy valósult meg, hogy az istenek és a fáraók nevét úgynevezett névgyűrűvel különböztették meg a többi köznévtől. (<https://adoc.pub/a-nevtudomany-trtenete.html>)

2.1. A tulajdonnév

A tulajdonnevek olyan főnevek, amelyek egyedileg azonosítanak valamit, valakit, vagy valamilyen helyet, területet. A tulajdonnevek alapján véve nem csak az emberek nevét, hanem földrajzi helyeket, intézményeket, márkákat és még sok más egyedi dolgot is jelölhetnek. A tulajdonnevek öt típusát tudjuk megkülönböztetni, ezek a személynevek, földrajzi nevek (toponimák), márkanevek és cégek nevei, címek vagy események nevei. A tulajdonneveket úgy különböztetjük meg a köznevektől, hogy nagy kezdőbetűvel írjuk le a nevet.

A tulajdonneveket nem minden esetben kell és lehet ragozni, azonban erre vannak a kivételek. Ilyen esetben a legtöbb kivétellel a földrajzi neveknél találkozhatunk. Ilyen esetekben a ragozás a helynévhez igazodik. „A tulajdonnevek számos csoportra oszlanak. Két legfontosabb, legrégibb és legnépesebb kategóriájuk a földrajzi nevek és a személynevek csoportja. A tulajdonnevek közé tartoznak azonban olyan nyelvi kategóriák is, mint például az intézménynevek, a könyv-, hírlap-, folyóirat- stb. -címek, az állat-tulajdonnevek, a csillagnevek stb.” (Benkő 2002, 377)

Jelen dolgozatban a földrajzi nevek, vagy szakszerűbben a toponimák vizsgálata folyik.

2.2. A földrajzi nevek

A földrajzi neveket szakszerűen toponímáknak nevezik. Ezek a toponimák olyan tulajdonnevek, amelyek valamiféle földrajzi helynevet azonosítanak, például *Gömörfalva*. Ezek a tulajdonnevek valamiféle természeti jelenség, mint például a hegyen, völgyek, folyók, tavak, patakok, rétek, mezők, legelők, szántóföldek. A másik csoport pedig a mesterségesen kialakított helyek, ilyenek lesznek a falvak, városok, országok és a kontinensek is. (Faragó 2014, 10)

A földrajzi nevekre jellemző, hogy nagyon időtállóak, különösen a nagy kiterjedésű, nagyon populáris körben ismert nevek, ilyenek lehetnek vagyok folyók, tavak vagy mocsarak nevei, azonban ide sorolhatók a nagyobb települések és városok nevei is. Azonban vannak földrajzi nevek is, amelyek nem maradnak fenn könnyen az idő múlásával és ilyenek a községek határrészeit megjelölő nevek. (Benkő 2002, 385)

Magukat a földrajzi neveket osztályozási szempontból tudjuk tagolni még két kisebb alegységre, az egyrészes és kétrészes helynevekre, azaz az egytagú, illetve kéttagú helynevekre. Az egytagú helynevek lehetnek például a: *Turóc, Malom, Köves* stb. míg a többtagú helynevek lehetnek például a: *Mogyorós-tető, Lőkösi-legelő, Otrókcsi-legelő* és így tovább. (Faragó 2014, 134-135)

2.3. A szlovák nyelv földrajzi nevei

A magyar nyelvvel szomszédos latin írásmóddal rendelkező népek közül a szlovák nyelv rendelkezik a legtöbb magyartól eltérő írásbetűvel. A szlovák nyelvben a főnevek a nemük alapján osztható három csoportba a hím- nő- és a semleges neműek csoportjába. A nemek közötti megkülönböztetés a magyar fül számára elég nehézkes és bonyolult, mivel a hímneműek leggyakrabban mássalhangzóra végződnek. A nőnemű nevek legtöbbször -a végződést kapnak. A semleges nemű nevek pedig szinte minden esetben az -o, -e, -ie végződéseket kapják meg. (Faragó 2014, 344)

A földrajzi nevek esetében a gyakran előjárós esetben álló főnevek találhatóak meg. A szlovákban csak úgy, mint a magyar nyelvben a földrajzi neveket nagy kezdőbetűvel írják. Ők is így különböztetik meg a tulajdonneveket a köznevektől. (Faragó 2014, 344)

Alap szabályok, amelyek jellemzőek a szlovák földrajzi nevekre: A földrajzi köznév sok esetben a név első tagjaként szerepel. Amennyiben földrajzi név előtaggal bővül, akkor az adott tagot is nagy kezdőbetűvel írjuk. pl. *Veľka Javorová veža*. A közterületek megnevezésénél, legfőképpen az utcaneveknél az utca jelzőt nem teszik ki a név után, ilyen pl. *Gemerská* = *Gömör utca*. (Faragó 2014, 344–345) „Mint minden más nyelvben, így a szlovákban is a földrajzi nevek körében a településneveknek van térképészetileg és a mindennapi használatban is legnagyobb jelentősége. A szlovák nyelvben egytagú, kéttagú és többtagú településnevek vannak. Minden olyan településnév egy szóból áll, amely nem jelzős vagy határozós szerkezetű: *Nitra*, *Topoľčany*, *Poprad*, *Kežmarok*, *Košice*, *Budapešť*, *Vid'eň* stb. Jellegzetes szlovák településnevek az -ovo, -ovce végződésűek. Ezek olyan egybeírt nevek, amelyeket nagyrészt személynevekből képeztek, mesterséges névadás eredményei. Az -ovo, illetve - ovce toldalék jelentése: 'hely', 'falva'. A szlovák nyelvben minden olyan településnév két tagból áll, amely előljárószó nélküli jelzős vagy határozós szerkezetű. Néhány példa a nyersen fordított magyar jelentéssel: *Dunajská Streda* (= 'Dunai Szerda')” (Faragó 2014, 345)

A magyar és a szlovák földrajzi neveknél az egyik legfontosabb eltérés a települések helyesírása, mivel az említett szlovákban a külön írják pl. *Rimavská Sobota*, addíg a magyar helyesírás egybeírja azt pl. *Rimaszombat*.

3. A helynevek

A helyneveket többféle képen is meg lehet nevezni. Vannak, akik helyneveknek, földrajzi neveknek, vagy toponimáknak nevezi őket. Azonban a szakirodalom a helyneveket földrajzi neveknek hívja. Ezen egységbe sorolódnak a természetes vagy mesterséges vízállások, vízfolyások, domborzati részek, művel vagy műveletlen területek, rétek, legelők, kaszálók, épületek vagy épületcsoportok, város-, és falurészek, utak, utcák, terek műtárgyak nevei.

(<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/pannon-pannon-enciklopedia-1/magyar-nyelv-es-irodalom-31D6/a-nyelvhasznalat-kerdesei-383D/helynevek-hajdu-mihaly-3A22/>)

„A legkezdetlegesebb közösségekben is szükség van a környék pontos ismeretére, a névvel ellátható objektumok, tájékozódási pontok megnevezésére. A távoli múltban ennek legegyszerűbb módja az volt, hogy a folyót, patakot Víz vagy Ér, a föld emelkedését Hegy vagy Domb névvel jelölték. Amennyiben több is volt valamely hasonló dologból, akkor nagyságuk szerint: Kis-ér, Nagyér; elhelyezkedésük alapján: Felső-halom, Közép-halom, Alsó-halom; tulajdonságukról: Fehér-tó, Sós-tó; alakjukról: Medve-tó, Szamár-hegy stb. megkülönböztető névelemet adtak. Így alakultak ki a helynevek szinte áttekinthetetlen alaktani és jelentéstani rendszerei, amelyek mindig jellemzőek a korra, amelyben keletkeztek, a névadókra, a névhasználókra, tehát bizonyos népcsoportokra, tájakra és nem utolsósorban az elnevezett objektumokra. Elsősorban ez utóbbiak alapján szoktuk számbavenni a helyneveket.”

(<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/pannon-pannon-enciklopedia-1/magyar-nyelv-es-irodalom-31D6/a-nyelvhasznalat-kerdesei-383D/helynevek-hajdu-mihaly-3A22/>)

3.1. A tájnevek

A tájnevekre jellemző, hogy gyakorlatilag ugyan azok, mint a dűlőnevek. A tájneveknél megkülönböztetünk két alcsoportot, ezek pedig a természetes és a mesterséges, vagy emberi erővel kialakított tájat jellemzi. (Kálmán 1989, 138)

A tájnevek olyan területek elnevezései, amelyek nagyobb kiterjedésűek, mint egy kisebb település vagy egy városrész. A tájneveknél megfigyelhető az a tény, hogy gyakran

magukba foglalják a terület földrajzi formáját vagy adottságait. Ilyenek lehetnek a hegyek, erdők, völgyek, dombok, oldalak. Amennyiben konkrét példán szeretnénk bemutatni, akkor pl. *Lipová-erdő*. Ezek a névrészek gyakran álhatnak kapcsolatban a táj kulturális és környezeti vonatkozásaival. Ez azonban nem csak a domborzati jegyeknél figyelhető meg, hanem akár a vízrajzi helyeket is jelölhet, itt gondolunk egyértelműen állóvizekre és folyóvizekre is egyaránt, ilyenek lehetnek pl. *kút, tó, gödör, nádas, mocsolyás*. Konkrét példákra vetítve: *Helena-kút, Lőkösi-tó*.

3.2. Helynévkutatás a 20. század első felében

A nevek vizsgálatával a magyar nyelvtudományban ebben az időszakban Melich János végezte. Melich János nemcsak nyelvtörténész volt, hanem kiváló szlavista is volt és érdeklődési körébe tartozott még a helynevek kutatása is. Ezt misem bizonyítsa jobban, minthogy Gombocz Zoltánnal közösen végeztek egy adatgyűjtést és publikálták a *Magyar Etymológiai Szótár*-ban. A helynevek kutatásával kapcsolatos tudását más orgánumban is publikálta többször is. (Hoffmann 2003, 12)

„Melich János kiemelkedő képviselője volt annak a nyelvészeti irányzatnak, amelyet budapesti iskola néven szokás emlegetni. Ez a nyelvtörténeti iskola az újgrammatikusok szemléletét vitte tovább, s az általa képviselt nyelvészeti realizmus egy sor kiváló nyelvtörténész munkásságának volt meghatározó jellegzetessége.” (Hoffmann 2003, 12)

A helynévkutatásban Melichnek az egyik tanítványa volt Kniezsa István, aki több részben is próbálta fejleszteni tanár felosztásait és rendszerezését. Ő maga feldolgozta a *Magyarország népei a XI.-ik században* (1938) című monográfiájában a Kárpát-medence etnikai összetételét a magyar honfoglalást követően. Kniezsa nevéhez fűződik az a helynévkutatási siker is, hogy sikerült feldolgoznia 1400 előtti helynévi forrásokat is. Kniezsa helynévkutatási sikerei a mai napig is fontos szerepűek a helynévkutatás tudományába. (Hoffmann 2003, 12–13)

A kor haladászellelű nyelvészkatatói közé sorolandó még Pais Dezső és Bárczi Géza, akik munkássága inkább a korai szórványemlékek vizsgálatára szűkül, azonban olyan sikereket értek el már abban az időben, hogy a mai napig megállják a helyüket ezek a kutatások. Pasi Dezső a veszprémvölgyi apácák alapítólevelét vizsgálta, míg Bárczi Géza a

ti hanyi apátság alapítólevelét vizsgálta meg, de ezen kívül még foglalkozott Anonymus gesztájával is. (Hoffmann 2003, 13)

A korszak helynévkutatói közé sorolható még Benkő Lóránt, aki az erdélyi iskolák hagyományával foglalkozott. Kázmér Miklós, akinek egyik legismertebb munkája az Alsó-Szigetköz földrajznevei című dolgozata. Benkő kutatási eredménye egy évben jelent meg Lőrincze Lajos munkájával, ami a modern magyar helynévkutatás egyik legtöbbet idézett forrása lett. (Hoffmann 2003, 13–14)

3.3. Szlovákiai magyar helynévkutatás

A szlovákiai magyar helynévkutatás egy összetett tudományos terület, amely a szlovákiai magyar közösségek nyelvét és kulturális örökségét vizsgálja és dokumentálja. Ezen kutatásoknak több célja is van, ilyen célok például a szlovákiai magyar helynevek etimológiája, történelme, illetve társadalmi és nyelvi jelentősége. Az ilyen és ehhez hasonló kutatások segítenek minket, szlovákiai magyarokat abban, hogy megőrizzük a közösség nyelvi örökségét.

A szlovákiai magyar helynévkutatásról nemcsak Szlovákia megalakulása után kezdhethünk beszélni, hanem már jóval ez előtt. Ilyen formával rendelkező helynévi kutatást már a rendszerváltás előtt is végeztek például Teleki Tibor. A későbbiekben még Jankus Gyula is helynévi kutatásokat végzett az Ipoly térségében.

A helynévkutatók közül vannak olyan kutatók is, akik legtöbbet csak egy bizonyos kutatási területen belül mozognak, ilyenek voltak például Telekiné Nagy Ilona és Horváth Ildikó, akik a települések bel- és külterületek neveivel foglalkoztak.

A kétezres évek elején Török Tamás is helynévkutatást végzett a Zoboralja vidékén. Török Tamás ezen munkája helyneveket névtani szempontból vizsgálja leginkább. Kutatásai során összesen 547 helynevet sikerült felkutatnia. (Farkas–Slíz 2015, 66–67)

A szlovákiai magyar helynévkutatásban fontos szerepet játszott még Bihari László, Kiss László, Szarka László, Balázs Géza, Varga Tamás és Molnár Géza is.

4. A kutatás története

Diplomamunkám kutatásterületének azért választottam helynévkutatást, mivel a szakdolgozatom is helynévkutatás volt és élveztem a kutatás minden egyes pillanatát. Ezen alkalommal nem egy, hanem három település *Gömörfalva*, *Otrokocs* és *Lőkősháza* külterületi helyneveit kutattam fel és vizsgáltam meg. Az adott témakör azért érdekelt engem igazán ismét, mivel az adott településeken vadászom és nap mint nap használom ezeknek a helyneveknek a többségét és érdekelt, hogy talállok-e még olyan helynevet a települések környékén, amit én még nem hallottam.

A kutatási témámmal kapcsolatban az sokat segített nekem, hogy a helynevek túlnyomó részét már ismertem, azonban a nevük kialakulásának körülményeit nem ismertem, illetve azt sem, hogy mire használták és kié volt az adott terület akár a régmúltban, vagy akár a közelmúltban. A kutatásaim során sikerült megismernem egy pár új személyt, akik nagyon készségesek és segítőkészek voltak. Akadt egy idős bácsi *Lőkősházán*, aki azt mondta nekem, hogy nem gondolta volna, hogy valaki ezeket a neveket összegyűjti és megőrzi az utókor számára. Az *Otrokocs* községhez fűződő kutatásaimban két idősebb, nyugdíjas bácsi segített, akiket már régtől ismertem, mivel mind a kettő az én vadásztársaságomban vadászik. Először úgy éreztem, hogy plusz információkkal nem biztos, hogy tudnak számomra szolgálni, azonban Ferencz Miklós bácsi, aki egy többnemzedékes helyi mezőgazdasági család utódja nagyon is sok új információt tudott átadni a számomra. A másik helyi segítség, pedig Miklós bácsi jó barátja Patinák Barnabás (Öcsi bácsi) volt, aki inkább ez erdei részeket ismerte jobban. Azonban az volt számomra érdekes, hogy majdnem minden területhez tudtak valami érdekes információval szolgálni, amit aztán az adattárban fel is tüntettem.

Lőkősfalva községében még több segítségre bukkantam. Elsősorban a helyi mezőgazdasági vállalkozó Ing. Anderkó László és édesapja id. Anderkó László segítettek a legtöbbet. Ők a területek talajleírásában segédkeztek a legtöbbet. Azonban nem hagyhatom ki a sorból Anderkó Józsefet, Mihalik Andrást (Bandi bácsi) és feleségét Mihaliknét. Igaz, ők nem mezőgazdasági családban nőttek fel, azonban *Lőkősházán* születtek és itt is éltek életüket és tökéletesen ismerik a település környezetét.

Gömörfalván nagy segítséget nyújtott számomra a helyi polgármesternő, Lévai Monika, aki minden információt átadott, ami módjában állt. Segítséget nyújtott még a terület kutatásában Ing. Sebők Zsolt, aki a terület főerdésze. Munkaköréből adódik, hogy ő tud legtöbbet a helyi erdőkről és azokban folyó gazdálkodásáról tudott nekem adni fontos információkat átadni.

Az így összegyűjtött adatok és információkat az élőnyelv alapján összegyűjtött helyneveket Hoffmann István rendszerezési modellje alapján osztályoztam és vizsgáltam meg. Elsősorban felkutattam a helyneveket, összegeztem, majd megvizsgáltam funkcionális-szemantikai és lexikális-morfológiai funkciókat. A sikeresen összegyűjtött adattárban összegzett határnevek elhelyezkedését és térképen jelölöm.

5. Az összegyűjtött helynevek elemzése

A helynevek kutatásával és rendszerezésével több nyelvész és kutató is foglalkozott, azonban a legátláthatóbb és legmegérthetőbb elemzési rendszert mégis Hoffmann Istvánnak köszönhetjük. Az általa kifejlesztett elemzési rendszer lehetővé teszi, hogy a névvizsgálati szinteket egymáshoz lehessen viszonyítani. Hoffmann István ezen modelljét nem előzte meg szinte semmiféle helynévi rendszerezési módszer. Hoffmann István modellje úgy néz ki, hogy az összegyűjtött névanyagot csoportosítja fajtái alapján. Külön elemzi a vízneveket, a domborzati neveket és az építményi neveket. Ezeket a csoportokat még kisebb alcsoportokra osztályozza. A vízneveknél külön tünteti fel a folyóvizek neveit, az állóvizek neveit, források és kutak neveit. Ezt követően a domborzati neveket úgy osztályozza, hogy külön lejegyzí a hegyek, völgyek és a hegyes és völgyes területek neveit. Ezt követően érkezik az egyik legérdekesebb csoport, a határnevek csoportja. A határneveket még kisebb egységekbe tagolja a következőképpen: szántóföldek nevei, szőlők nevei, rétek nevei, kaszálók nevei, legelők és legelőrészek nevei, erdők nevei és a gyümölcsösök nevei. A negyedik szempont, ami által Hoffmann István osztályoz, az pedig az építmények nevei. Itt is kisebb alcsoportokat alakított ki: utak, dűlőutak nevei, hídnevek, temetők és konkrét építmények neveire. A modell kidolgozásával nagyon megkönnyítette az adott témával foglalkozó kutatók munkáját.

(https://mnhp.unideb.hu/kutatasi_segedletek/bevhnkut/hi_helynevfajtak.pdf)

Diplomadolgozatomban három gömöri település helynévi adattárát gyűjtöm össze, elemzem és vizsgálom. Vizsgálataimat Hoffmann István modellje alapján végzem. A vizsgálataim nemcsak a helynevek fajtáira szűkül le, hanem elemzem lexikális-morfológiai szempontból, illetve elemzem funkcionális-szemantikai szempontból. A három vizsgálati mód rávilágít arra, hogy az egyes adott helynévi megnevezések, milyen módon alakultak ki és hogy milyen okból, vagy céllal maradt fenn a későbbiekben.

5.1. Helynévfajták

1. víznevek

1.1. folyóvizek nevei: *Turóc*

1.2. állóvizek nevei: *Lőkösi-tó, Tó*

1.3. források, kutak nevei: *Friss-forrás, Helena-kút, Hideg-forrás*

2. domborzati nevek

2.1. hegyek: *Fehérkő, Kerek-domb, Lónyúzó, Sánkfalusi-tető*

2.2. völgyek: *Nagy-bozok*

2.3. hegyek és völgyek részeinek nevei: *Bozok, Jancsó, Mogyorós, Nagy-szél-oldal*

3. határnevek

3.1. szántóföldek nevei: *Babos, Beugró, Berek-alja, Bikkes-alja, Bikarét, Ciátus, Ciátus-alja, Falu-mögött, Fa, Hős-erdő-alja, Hosszú-kötel, Jancsó, Kelecsény, Kilátó, Kert-alja, Köves-föld, Körtefa, Kis-lipová, Lévai, Lipová, Lónyúzó, Meder, Mocsolyás, Mojica, Mogyorós-alja, Nagy-szél-oldal, Perpes-alja, Perpes-fürdő, Perpes-kőbánya, Part, Sáros, Szénatartó, Temetőalja, Tót-tag, Vízház, Vízház-alja, Vércse-alja*

3.2. szőlők nevei: *Új-szőlő*

3.3. rétek, kaszálók nevei: *Cigány-placc, Ferencztag, Jancsó, Juka-pusztá, Köves, Nagy-szél-oldal, Panelok, Sánkfalusi-tető, Tilos*

3.4. legelők és legelőrészek nevei: *Fűzfá, Gát, Hármashatár, Jancsó, Karám, Kis-bozok, Kocsis-legelő, Ló-legelő, Lőkösi-legelő, Mogyorós-tető, Nagy-bozok, Ortás, Otrókocsi-legelő, Sánkfalusi-legelő, Új-szőlő*

3.5. erdők nevei: *Akácos, Ahol a ló megdöglött, Bikkés, Ciátus-erdő, Falusi-erdő, Fenyves, Hős-erdő, Kis-akácós, Kis-erdő, Kerek-domb, Kőbánya, Körtefa, Lipová-erdő, Szegecs, Topolyás, Vrbový, Vércse, Vércse-tető, Zsuzsó-kert*

3.6. gyümölcsösök nevei: *Gyümölcsös, Régi-gyümölcsös*

4. építménynevek

4.1. utak, dűlőutak nevei: *Hátsó-út, Határ-út, Meredek-út, Mogyorós-út, Panelos-út, Régi-út, Sáros-út*

4.2. hídnevek: *Lipová-híd*

4.3. temetők: *Zsidó-temető*

4.4. építmények nevei: *Átjáró, Cigány-fürdő, Gembicky-chata, Juka-pusztá, Karám, Kilátó, Malom, Panelok, Szénatartó, Telep, Vezeték, Vízház*

6. Funkcionális-szemantikai elemzés

A funkcionális-szemantikai elemzés a nyelvi elemek és azok jelentése közötti vizsgálat. Nagyon fontos megfigyelni, hogy egyes nyelvi elemek milyen funkciókat látnak el egy adott szövegkontextusban.

Funkcionális aspektus

Az ilyen féle elemzés arra helyez nagyobb figyelmet, hogy a nyelvi elemek milyen szerepet játszanak a szövegkontextusban. Egy átlagos mondatban a szavak különböző szerepeket töltenek be, ilyenek például az alany, tárgy stb. A funkcionális vizsgálat célja, hogy feltárja a kommunikációhoz és a jelentéshez fűződő viszonyát.

Szemantikai vizsgálat

A szemantikai vizsgálat a nyelvi jelentések jelentésbeli kapcsolatait vizsgálja. A szemantikai vizsgálat arra terjed ki a leginkább, hogy a mondatok, vagy kifejezések milyen fogalmat és viszonyt fejeznek ki, és hogy hogyan értelmezhetőek.

„Az egyes helynevek elemzésében alapvető szerepet kell biztosítanunk a névadó motívumok szemantikai és nyelvi azonosításának. A Kőrös-domb névszerkezete azt fejezi ki denotátumáról, hogy az egy 'kőrösfákkal benőtt kisebb kiemelkedés', a Kőrös-dombi út-é pedig azt, hogy 'a Kőrös-dombra vezető út' vagy másképp: 'út, amely a Kőrös-dombra vezet'. A denotátum sajátosságainak a kifejeződése nem feltétlenül és közvetlenül kötődik a névben meglévő minden egyes lexémához, hanem — mint második példánk is mutatja — összetettebb nyelvi jelenségekhez is kapcsolódhat.” (Hoffmann 2007, 53)

A funkcionális-szemantikai vizsgálat tehát összecsatolja a nyelvi formák funkcióit a jelentésükkel, azonban figyelmet szán a különböző kommunikációs helyzetekkel. Az egész célja az, hogy megértse hogyan is működnek a nyelvi elemek a szövegekben.

7. Egyrészes nevek

Hoffmann István elméletei alapján, a helyneveket csoportosíthatjuk egyrészes és kétrészes nevekre. Mind a két csoportot külön perspektívából vizsgálja. Sokan úgy gondolnák, hogy az egyrészes nevek vizsgálata sokkal egyszerűbb, mint a kétrészes nevek vizsgálata, azonban ez tévedés. A feltételezések ellenére az egyrészes nevek vizsgálata bonyolultabb folyamat. Az egyrészes nevek vizsgálatánál a legnehezebb felkutatni a keletkezésük körülményeit.

Munkálataim során azt a tényt vettem észre, hogy az egyrészes nevek egy bizonyos hányadánál a megnevezés konkrét leírást és adatot, illetve információt is ad az adott területről, ilyennek gondolom például a *Bikkés* területi helynevet. A megnevezés már utal előre arra a tényre, hogy nagy valószínűséggel erdős területet jelöl és ezen a területre jellemző a bükkfa jelenléte is. Ezáltal a példa által kijelenthetjük, hogy az egyrészes nevek legfontosabb funkciója a megnevezés szeretne lenni.

Diplomadolgozatom ezen részében funkcionális-szemantikai elemzést végzek. Az elemzést Hoffmann István kutatásai és munkája alapján végzem. Diplomadolgozatom során, azonban én az egyrészes és kétrészes neveket nem egyben, hanem külön-külön vizsgálom meg, abból az okból kiindulva, hogy szemmel láthatóvá tegyem a különbségeket az egyrészes és kétrészes helynevek között.

Kutatásaim során a három gömöri település környezetében összesen 109 helynevet azonosítottam be. Ezeket a helyneveket elsősorban kategorizáltam az egyrészes és kétrészes nevek csoportjába. Kutatásaim során felkuttattam 43 egyrészes helynevet és 56 kétrészes helynevet, amiket az adattári részben térképen észak-déli irányban fel is tüntetek.

7.1. Pusztán megnevező funkció

Kutatásaim során az élőnyelv alapján 30 egyrészes helynevet helyeztem el a pusztán megnevező funkciót kifejező megnevezések közé: *Akácós, Babos, Bikkés, Ciátus, Fenyves, Gát, Jancsó, Karám, Kelecsény, Kilátó, Köves, Köz, Lévai, Lipová, Malom, Meder, Mezsgye, Mojica, Nádas, Ortás, Panelok, Part, Sáros, Szegecs, Tilos, Torony, Turóc, Tó, Vrbový, Vércse*.

7.2. A név megjelöli a hely fajtáját

Az egyrészes helynevek csoportjában, azonosítható egy olyan alcsoport, hogy a név megjelöli a hely fajtáját. Erre a legeggyértelműbb példa lehet a *Fenyves* név megmagyarázása. A név előre sugallja, hogy a hely, amit takar nagy valószínűséggel erdős terület, ahol túlnyomó részében fenyőfás terület található meg. A név nem utal arra, hogy milyen típusú fenyőfák találhatóak itt meg. Vizsgálataim során az adott három település közvetlen környezetében 14 olyan helynevet találtam, ahol a név megjelöli a hely fajtáját, ezek a(z): *Átjáró, Akácos, Bikkes, Fenyves, Kilátó, Köves, Körtefa, Lipová, Meder, Nádas, Telep, Topolyás, Vrbový, Vízház*.

7.3. A névrész megnevezi a hely sajátosságát

Ezen alcsoportban azt szeretném vizsgálni, hogy melyek azok a helynevek, amelyek megnevezik az adott terület sajátosságát, itt gondolok a konkrét területen megtalálható sajátosságra, ilyen területnek mondható a *Meder* terület is. Az adott név leírja magát az adott konkrét területet. A megnevezés a *Turóc*-folyó régi medrét és annak maradványait fedi, ami teljesen a mai napig nem száradt ki és egy része tájvédtett terület, mivel védett békafaj található itt meg.

Kutatásaim folyamán találtam olyan neveket, amelyek jelölik a funkcionális működését is: *Kilátó, Kőbánya, Malom, Telep, Vízház*.

Az összegyűjtött névanyagból a következő nevek utalnak a hely tulajdonságán belül az anyagi jellemvonásokra *Akácos, Bikkes, Fenyves, Lipová*.

7.4. A terület viszonya valamely külső tényezőhöz

Kutatásaim során több esetben is találkoztam olyan helynevekkel, amelyben a terület valamilyen viszonyban áll a saját megnevezésével. Jelen esetben arra gondolok, hogy a megnevezés utalhat arra, hogy milyen növényzet, állatok, épületek találhatóak meg a területen. Három tényezőt vettem itt figyelembe: a növényzettel kapcsolatos megnevezéseket, az állatnévvel kapcsolatos megnevezésre és magát a birtokost jelölő megnevezéseket. Összegezve, 11 ehhez hasonló helynevet találtam.

Növénynévvel kapcsolatos helynevek: *Akácós, Bikkes, Fűzfa, Körtefa, Lipová, Mogyorós, Nádas, Topolyás, Vrbový*

A terület egyéb tulajdonságára, nehéz terepviszonyokra utal 1 név: *Lónyúzó*.

A birtokost jelölő egyrészes helynevek: *Lévai*

7.5. Többféleképpen elemezhető nevek

Vércse – az egyik adatközlőm elmondása szerint, nem lehet a név eredetét pontosan megmagyarázni, mivel kétféle történetet hallottam. Az első magyarázat az volt, hogy a területen elég sok vércse madár fészkel és hogy onnan kapta a terület a nevét, azonban a másik magyarázat, pedig arra akart rávezetni, hogy ott a török-időben valamiféle harc volt és hogy rengeteg vér folyt a területen. A név hallatán számomra az az opciót a relevánsabb, hogy a madarak azon a területen fészkeltek és onnan származik az elnevezés.

Köz – a megnevezés utal magára a terület lényegére, hogy valami között található terület. Sokan tévesen úgy értik, hogy az Otrókocsot Gömörfalvával összekötő út és a Vércse-alja közötti területet jelenti, azonban ez téves, mivel a főút és a Turóc medre közötti területet jelenti.

7.6. Idegennyelvi eredetű nevek

Érdekességnek vélem, hogy a három adott település határában többször is fennáll az a helyzet, hogy a területnek nem magyar megfelelőesű nevet adtak, holott elég lenne a terület nevét csak magyar nyelvre fordítani.

Ilyen egyrészes helynév például a *Vrbový* terület, amit, ha magyar nyelvre fordítok le, akkor „fűzfát” jelent és egy olyan kis területet jelöl, ahol három öreg fűzfa található.

A másik hasonló példa pedig a *Mojica* terület. Igaz, ezen terület nevének magyarázatába hozzátartozik az az információ, hogy a névadó tulaj szlovák anyanyelvű volt és folyamatosan azt mondta a településen élő magyaroknak, hogy „Toto, je mojica”, tehát magyarra lefordítva, azt szerette volna közölni, hogy az a föld az övé. A mai előnyelvi megnevezése is a szlovák megfelelőesű *Mojica*.

8. Kétrészes nevek

A kétrészes helynevek vizsgálata a hibás előfeltevések ellenére egyszerűbb, mint az egyrészes nevek vizsgálata. Ez azért is van így, mivel a megnevezések áll két névrészből és az első névrészben az esetek túlnyomó részében maga a terület neve látható, azonban a második névrészben pedig magának a területnek a legfőbb jellemzője, vagy a felhasználási módja, ilyenek például a *Lőkösi/legelő*. Az adott példa jelzi, hogy a terület *Lőkösháza* közelében található és nagy valószínűséggel legelő vagy rét a felhasználási módja.

„A névrészek szintaktikai viszonyának meghatározása szempontjából nem igazán fontos az a gyakran említett elméleti kérdés, hogy a több szóból álló helynevek szintagmáknak vagy összetételeknek tekinthetők-e inkább, esetleg ilyenek is, olyanok is vannak-e közöttük. Tudjuk jól, hogy a probléma megítélése a közszók körében is számtalan kérdést vet föl, s mind elvi szempontból, mind az egyes konkrét nyelvi jelenségeket illetően igen nehéz állást foglalni”. (Hoffmann 2007, 71)

8.1. A névrész megjelöli a hely fajtáját

Az élőnyelvi használatból összesen 36 olyan helynevet sikerült összegyűjteni, amelyben a névrész megjelöli a hely fajtáját, ilyenek például a legelő, erdő vagy az út névrészek.

Ciátus/erdő, Cigány/fürdő, Falusi/erdő, Friss/forrás, Gembicky/chata, Határ/patak, Határ/út, Hideg/forrás, Hős/erdő, Juka/pusztta, Kerek/domb, Kis/akácos, Kis/erdő, Kocsis/legelő, Köves/föld, Lőkösi/legelő, Ló/legelő, Lipová/erdő, Meredek/út, Mogyorós/út, Mogyorós/tető, Nagy-szél/oldal, Otrokocsi/legelő, Panelos/út, Perpes/fürdő, Perpes/kőbánya, Régi/gyümölcsös, Régi/út, Sánkfalusi/legelő, Sánkfalusi/tető, Sáros/út, Új/szőlő, Vak/patak, Vércse/tető, Zsuzsó/kert, Zsidó/temető.

8.2. A névrész megnevezi magát a helyet, ahol található

Ezen csoportnak a magyar nyelvben csakis megnevező funkcióval rendelkezik. Az adott csoportba tartoznak azok a nevek, amelyek idegen névadásból kerültek be a nyelvünkbe. Határ/út,

8.3. A névrész kifejezi a terület tulajdonságát

Az élő névanyagban 18 név fejezi ki a hely tulajdonságát. Ezek közül 7 vonatkozik a hely méretére Kis/akácos, Kis/bozok, Kis/erdő, Kis/lipová, Nagy/szél-oldal.

A névrészek közül 5 utal a hely korára Régi/gyümölcsös, Régi/út, Új/szőlő.

A hely funkciójára 2 helynév utal Cigány/fürdő, Helena/kút.

8.4. A hely viszonya a külső tényezőkhez

A legtöbb ilyen esetben a nevek csoportjába tartozó névrész utal több, a területen található tényezőkre, ilyenek lehetnek például az állatvilág, a növényzet, egy épület vagy egy építmény, amiről az adott terület kaphatja a nevét.

Az adott területen a növényzetre utaló nevekből összesen 3 darabot sikerült felkutatni, amelyből egyik esetben sem a névrész alaprészében figyelhető meg. 3 esetben pedig a bővítményrész vonatkozik a növényzetre Lipová/erdő, Mogyorós/tető, Mogyorós/út.

Az állatvilágra csakis 3 névrész utal: Ló/legelő, Vércse/tető, Bika/rét.

A birtokost vagy a birtoklást kifejező név nem minden esetben a terület birtokosát jelzi, mivel a név létrejötte óta változhatott a terület tulajdonviszonya. Ezen alcsoportba összesen 14 olyan helynevet kutattam fel, ahol a névben megjelenik a birtokos, vagy a feltételezett birtokos neve, ilyenek a Cigány/placc, Cigány/rét, Ferencz/tag, Gembicky/chata, Helena/kút, Hős/erdő, Juka/puszta, Kocsis/legelő, Lőkösi/legelő, Otrokocsi/legelő, Sáncfalusi/legelő, Sáncfalusi/tető, Tót/tag, Zsuzsó/kert.

A területen élő vagy élt személyhez 5 névrész vonatkozik: Ferencz/tag, Gembicky/chata, Hős/erdő, Kocsis/legelő, Zsuzsó/kert.

A hely eredetére és kialakulására 4 név utal Határ/patak, Határ/út, Hármas/határ, Ló/legelő.

8.5. A hely valamely más helyhez való viszonya

A terület más helyhez való viszonyának vizsgálatakor a névrész kifejezheti a hely valaminek a részét, a hely pontos elhelyezkedését, a hely viszonyított helyzetét. A funkcionális névrészek közül 12 tartozik ebbe a csoportba.

Amennyiben a hely pontos elhelyezkedését vesszük figyelembe, akkor az előnév anyag közül 11 helyezhető el ezen tagozatba. Berek/alja, Bikkes/alja, Határ/patak, Hőserdő/alja, Kert/alja, Mogyorós/alja, Mogyorós/tető, Perpes/alja, Temető/alja, Vércse/alja, Vízház/alja.

Az emlékeztető funkciós csoportba 1 név tartozik Helena/kút.

9. Lexikális-morfológiai elemzés

Amikor a helynevek lexikális-morfológiai elemzésére kerül sor, az egyes neveket a bennük alkalmazott nyelvi kifejezőeszközök alapján vizsgáljuk. A helynevek vizsgálatát minden kutató másféle módon és módszerrel vizsgálja. Vannak olyan kutatók is, akik külön osztályozzák az állat- és a növényneveket is. (Hoffmann 2007, 67–69)

A lexikális vizsgálat abban különbözik leginkább a morfológiai elemzéstől, hogy a lexikális vizsgálat során a szavak jelenlétét és szótári alakját vizsgálja, tehát a lexikális vizsgálat célja az az, hogy az adott szó milyen jelentéstartalommal bír. A morfológiai vizsgálat során, pedig a szavak belső szerkezetét vizsgáljuk. A morféma pedig a legkisebb jelentéssel bíró nyelvi egység. A morfológiai elemzés célja pedig az, hogy egy szó hogyan épül fel a morfémákból. „A lexikális-morfológiai elemzés tehát a nevekbe, névrészekbe foglalt szavak és a névalkotásban szerepet játszó morfémák szerinti interpretáció” (Hoffmann 2007, 67–69)

A lexikális-morfológiai elemzés tehát azt jelenti, hogy egy adott szó jelentését és szerkezetét vizsgálja.

9.1. Köznév

Földrajzi köznév

Kutatásaim során összesen 37 földrajzi köznevet sikerült felkutatnom: *Ciátus/erdő*, *Cigány/fürdő*, *Cigány/placc*, *Cigány/rét*, *Falusi/erdő*, *Fehér/kő*, *Friss/forrás*, *Gembicky/chata*, *Határ/patak*, *Hátsó/út*, *Hármas/határ*, *Hős/erdő*, *Hideg/forrás*, *Juka/pusztá*, *Kerek/domb*, *Kis/erdő*, *Kocsis/legelő*, *Köves/föld*, *Lőkösi/legelő*, *Lőkösi/tó*, *Lipová/erdő*, *Mogyorós/út*, *Mogyorós/tető*, *Meredek/út*, *Nagyszél/oldal*, *Otrokocsi/legelő*, *Panelos/út*, *Perpes/fürdő*, *Perpes/kőbánya*, *Régi/út*, *Régi/gyümölcsös*, *Sánkfalusi/legelő*, *Sánkfalusi/tető*, *Vak/patak*, *Vércse/tető*, *Zsuzsó/kert*, *Zsidó/temető*.

Foglalkozás

Azok a helyneveket soroltam ezen csoportba, amelyeknél megfigyelhető az a tény, hogy az név valamiféle foglalkozásra vezethető vissza. A konkrét esetben 2 olyan területet sikerült felkutatnom, ahol ezek a kritériumok megfigyelhetőek. *Hős/erdő*, *Kocsis/legelő*.

Állatnév

Az adott csoportba azok a helynevek sorolandók, amelyekben megfigyelhető valami állat közneve, jelen esetben 2 ilyen helynevet sikerült felkutatni: Bika/rét, Ló/legelő.

Építményt jelölő szó

A helynevek kialakulásakor egy elég fontos tényező az, hogy az adott területen milyen építmény áll, vagy állt a múltban azon a részen. Vannak olyan helynevek, amelyek csakis a konkrét épületeket jelzik, azonban az adott dolgozatban lévő építményt jelölő helynevek, nem csak a konkrét építményre vonatkoznak, hanem azok közvetlen környezetére is. Összesen 4 ilyen építményt jelölő helynevet sikerült felkutatni: Cigány/fürdő, Gembicky/chata, Juka/pusztá, Zsidó/temető.

Egyéb köznév

Az egyéb köznevek csoportjába 3 név csoportosítható: Cigány/placc, Cigány/fürdő, Zsidó/temető.

9.2. Helynév

Egyrészes helynév

Kutatásaim során összesen 19 esetben azonosítottam olyan helynevet, amely az adott egyrészes helynevek csoportjába tagolható: *Ciátus, Fa, Gát, Karám, Kelecsény, Kőbánya, Körtefa, Malom, Meder, Mojica, Panelok, Part, Szegecs, Telep, Tilos, Torony, Vezeték, Vércse, Vízház*.

Kétrészes helynév

A kétrészes helynév az élő névanyag szerint 2 helynévben figyelhető meg Hős-erdő/alja, Nagy-szél/oldal

Egyrészes képzett helynév

Ájtáró, Akácos, Babos, Beugró, Bikkes, Kilátó, Lipová, Lónyúzó, Mocsolyás, Nádas, Ortás, Szénatartó, Sáros, Topolyás, Vrbový.

9.3. Személynév

Családnév

Azon helynevek tartoznak az adott csoportba, ahol az adott helynévben megfigyelhető valamiféle **családnév**, jelen dolgozatban összesen 8 ilyen esetet figyelhetünk meg: Fehér/kő, Ferencz/tag, Gembicky/chata, Kocsis/legelő, Köves, Lévai, Nádas, Tót/tag.

Keresztnév

Azon helynevek tartoznak az adott csoportba, ahol az adott helynévben megfigyelhető valamiféle keresztnév, jelen dolgozatban összesen 2 ilyen esetet figyelhetünk meg: Jancsó, Zsuzsó/kert.

A kutatás során nem sikerült teljesen felkutatni azt a tényt, hogy a terület megnevezésének van-e köze a Zsuzsa, vagy Zsuzsanna keresztnévhez.

9.4. Melléknévi jellegű szó

Képzetlen melléknév

Az élő névanyag közül 6 tartozik a képzetlen mellékevek csoportjába: Kis/akácos, Kis/bozok, Kis/erdő, Kis/lipová, Nagy/bozok, Új/szőlő.

Képzett melléknév

A képzett mellékevek csoportjában összesen 3 helynév társítható: Bikkes/alja, Hármas/határ, Köves/föld.

9.5. Szószerkezet

Igés, igeneves szerkezet

Az igés, igeneves szerkezet csakis esetben megfigyelhető: Ló+nyúzó

Befejezés

Azon embereknek, akik nem városon, hanem egy kis településen nőttek fel sokkal többet jelentenek a szerető otthon és az otthoni természet kifejezések. Azon emberek, akik a napvilágot egy településen látták meg és gyermekkorukat is itt töltötték, azokat az élet folyása vigye bármerre, igazán otthon csak a kis falusi környezetében fogja magát igazán érezni. A falusi otthoni környezet egy csendes, nyugodt hely, tele zöld területekkel és természeti szépségekkel. A település környezetében több erdő, domb, folyó és patak található, amelyeket a helyiek szívesen látogatnak hétvégénként, hogy kikapcsoljanak a mai rohanó világ problémáiból és élvezzék a friss levegőt. A település közelében kis farmok, mezők és gyümölcsösök helyezkednek el, melyek az igazi vidéki hangulatot sugározzák magukból. Bárki bármennyire is szeretné magáról ezt az életvitel nyomait leseperni lehet, hogy megpróbálkozik vele, de a lelke ide az otthonhoz fog élete végéig kötődni. Ahhoz, hogy tisztában legyünk azzal, hogy mit is jelent számunkra az otthoni vagy falusi környezet fogalma, ahhoz tudnunk kell a minket körbevevő erdők, legelők, kaszálók, dombok, folyók, patakok történetét, tehát a múltját-, a jelenét- és a jövőjét, amiért mi, akik ma itt élünk vagyunk a felelősek, hogy megőrizzük az utókor számára.

Amennyiben szeretnénk megismerni pontosabban a szülőföldünket, akkor az ahhoz kellő tudást több forrásból is el tudjuk sajátítani. Elsősorban valamiféle szakirodalomból, legyen az könyv, folyóirat, tanulmány, vagy valamiféle audiovizuális segédanyag, azonban ezek a források nem adják át a terület igazi szellemét. Másodsorban és ez a legjobb tanulási lehetőség, ha felkeressük a település egy pár idősebb lakosát és megkérdezzük őket az adott területekről, hogy mit tudnak róla mondani. Ezek az adatközlők nemcsak az adatszerű információkat fogják elmondani a területről, hanem az ő személyes élményeiket és tapasztalataikat is egyaránt. Az igaz, hogy a földrajzi nevek felkutatása és megismerése nem a legkönnyebb feladat, de az garantált, hogyha jobban megismerjük a környezetünket, akkor sokkal jobban fogunk kötődni ahhoz.

Diplomadolgozatom tárgyát épp azért teszi ki három *gömöri* település helynévi adattára, mivel jobban meg szerettem volna ismerni *Gömörfalva*, *Lőkősháza* és *Otrokocs* települések környezetét és természeti adottságait. Mind a három település a Turóc partján helyezkedik el egymás szomszédságában. Az érintett helyneveket az előnyelv alapján sikerült összegyűjteni, azonban ezen információk megszerzésében a helyi falvak vezetőségei és a helyi nyugdíjasok, illetve mezőgazdászok voltak a segítségemre.

Diplomadolgozatomban bevezető részében ismertetem magát a munkát, illetve vázolom a kutatási témaköröket. Ezt követően bemutatom az említett három település történetét és egy kis bevilágítást nyújtok a települések jelenére is.

A dolgozat gyakorlati részében felvázoltam a kutatási eredményeimet, amelyeket *Gömörfalván, Lőkösházán és Otrókocson* végeztem. A kutatásaim során Hoffmann István elemzési és elméleti modelljét alkalmaztam, ami nagymértékben segítette megfelelő módon elvégezni a kutatást és a helynevek csoportosítását. Azon területeket és helyneveket, amelyeket sikerült az adatközlőim segítségével felkutatnom azokat három térképen sikerült lokalizálnom. Mind a három település kataszteri határaihoz rendeltem egy térképet, amelyen számokkal vannak megjelölve az egyes területek.

Hoffmann István elméleteit nemcsak az elemzési résznél használtam, hanem az funkcionális-szemantikai, illetve a lexikális-morfológiai elemzéseknél is felhasználtam. Az említett elemzési módon segítenek megérteni az embernek, hogy az adott helynevek mit is takarnak jelentésbelileg.

Véleményem szerint a kutatásaim során szerencsére nagyon sok új és hasznos információt sikerült bekebeleznem, ami segített engem is abban, hogy még jobban megismerjem a közvetlen környezetem jelenét, múltját, és jövőjét.

Resumé

V mojej diplomovej práci skúmam názvy miestnych častí troch gemerských obcí – *Gemerská Ves*, *Otročok* a *Levkuška*. Tieto obce ležia na pravej, resp. ľavej strane rieky Turiec a majú bohatú historickú minulosť. Považujem za dôležité, aby mladšia generácia nebola zdatná iba v digitálnom svete, ale aby lepšie spoznala aj svoje okolie, vrátane pôvodu názvov miest.

Cieľom mojej výskumnej práce je zhromaždiť a zachovať názvy miestnych častí skúmaných obcí. V tomto mi pomohli predovšetkým starší obyvatelia a miestni farmári, ktorí sa radi podelili o svoje vedomosti. Urobil som si poznámky, na základe ktorých sa mi podarilo rekonštruovať názvy miest.

V mojej práci predstavujem názvy miestnych častí troch obcí od severu na juh. Najprv skupinujem vlastné mená podľa typu (lesy, vody, polia, lúky, cesty atď.), potom ich analyzujem z funkčno-semantického hľadiska. Následne skúmam špecifiká, umiestnenie, používanie a pôvod názvov miest.

V tretej časti vykonám lexikálnu-morfologickú analýzu, pri ktorej klasifikujem názvy miest podľa prostriedkov vyjadrovania (napr. všeobecné meno, vlastné meno, osobné meno) podľa modelu Istvána Hoffmanna. Zhromaždené údaje zobrazujem na troch priložených mapách.

Celú prácu som začal tým, že som opísal históriu troch obcí (*Gemerská Ves*, *Otročok* a *Levkuška*), ako sa jednotlivé obce vyvinuli a aký je súčasný život v týchto obciach.

***Gemerská Ves*:** Obec sa nachádza v gemerskom regióne, 8 km od *Tornale*, na oboch brehoch Západného a Východného Turca, v juhozápadnej časti *Spišsko-gemerské rudohorie*. Namiesto názvu *Gemerská Ves* je v okolí známa pod názvom *Harkács*, po slovensky *Gemerská Ves*. Prvá písomná zmienka o obci pochádza z roku 1274, kedy sa obec spomína ako *Harkach*. Obec patrila k Harkáčskej šľachtickej rodine, a jeden z členov tejto rodiny, Harkáčsky Štefan, sa stal kalocským arcibiskupom. Počas tureckých čias sa obec vylidnila, no aj napriek tomu tu prebiehali poľnohospodárske a hutnícke aktivity. Po Trianone sa obec dostala k Československu, no v roku 1938 bola opäť pripojená k Maďarsku, ale v roku 1945 bola opäť pripojená k Československu. Miestna maďarská komunita čelila silnej

diskriminácii zo strany československých úradov. Blízka obec Sánkfalva sa v roku 1960 spojila s *Gemerskou Ves*. Prvá zmienka o *Šankovciach* pochádza z roku 1290. Medzi významné pamiatky obce patrí zámok jászovského kláštora (1768) a Vayov zámok (1778), hoci obe budovy sú v ruinóznom stave. Podľa údajov zčítania obyvateľov v roku 2011 má obec 952 obyvateľov, z ktorých 543 sú Maďari, 256 Slováci a 102 Rómovia. V obci sa nachádza dvojazyčná (maďarsko-slovenská) škola a rímskokatolícky kostol.

Otročok: Obec sa nachádza neďaleko *Tornale*, na juhovýchodnej časti *Spišsko-gemerské rudohorie*, na ľavom brehu rieky *Turiec*. Po slovensky je známa ako Otročok. História: Obec patrila medzi šľachtické dediny *Gemerskej župy* a bola súčasťou *Gemerského rského hradu*. Prvá písomná zmienka o obci pochádza z roku 1274, kde sa spomína ako *Atrachyk*. Názov obce pochádza od šľachtického rodu *Atracovcov*, ktorý v 14. storočí vlastnil tieto pozemky. Po zakladateľovi slovanskom pôvode sa obyvateľstvo obce postupne maďarizovalo a obec sa stala reformovanou. Medzi jej zemepánov patrili rodiny *Beke*, *Gotthard*, *Czékus* a *Adorján*. Väčšina obyvateľov sa venovala poľnohospodárstvu, chovu zvierat a pestovaniu tabaku. Podľa dokumentu z roku 1707 tu fungovala aj škola. Po *Trianonskej zmluve* bola obec pripojená k Československu. Súčasnosť: Obec je samostatnou správnou jednotkou. Nachádza sa tu maďarská jazyková materská škola, ktorá priláka deti aj z okolitých dedín. Podľa údajov zčítania obyvateľov v roku 2011 má obec 311 obyvateľov, z ktorých 213 sú Maďari a 93 Slováci.

Levkuška: Obec sa nachádza v strede gemerského regiónu, 6 km od *Tornale*, na juhovýchodnej časti *Spišsko-gemerské rudohorie*, v doline *Turiec*. História: Pôvod názvu obce je spojený s miestnym obyvateľom z 13. storočia, ktorý žil v blízkosti priehrady *Turiec* v roku 1294. Obec sa prvýkrát spomína v roku 1427 pod názvom *Lewkushaza*. V 15. storočí bola poddanskou obcou a jej obyvatelia boli Maďari. V roku 1804 bola postavená evanjelická kostol. Zemepánmi obce boli rodiny *Istók*, *Draskóczy*, *Czékus*, *Gotthard*, *Szontagh* a *Lóczy*. Pred *Trianonskou zmluvou* obec patrila k *Tornal'skému okrese*. Po *Vídení* bol súčasťou Maďarska, ale po druhej svetovej vojne opäť pripadla Československu. V obci fungovali družstvá, ale v roku 1971 bola spojená s okolitými obcami. Prvý kostol bol postavený v 14. storočí a v roku 1791 bol prestavaný. Súčasnosť: Podľa údajov zčítania obyvateľov v roku 2011 má obec 123 obyvateľov, z ktorých 115 sú Maďari, 6 Slovákov a 2 Rómovia. Po zmene režimu sa rozvoj obce zastavil, pretože miestne družstvo zaniklo a obyvatelia museli hľadať nové pracovné miesta.

Po opisoch histórie obcí nasleduje kapitola, ktorá sa zaoberá onomastikou. Najprv sa venuje samotnej onomastike, potom vlastným menám, geografickým názvom a nakoniec charakteristike geografických názvov v slovenskom jazyku.

Onomastika je časťou gramatiky, ktorá sa zaoberá menami a ich používaním. Má dve hlavné skupiny: osobné mená a vecné mená, medzi ktoré patrí názvy miest, názvy inštitúcií, názvy zvierat atď. Pri používaní mien je dôležitá pravopisná správnosť a rozlišovanie medzi formálnymi a neformálnymi situáciami. Korene onomastiky siahajú tisíce rokov do minulosti, až po starovekých Egypťanov, ktorí ako prví rozlišovali vlastné mená od všeobecných mien. Urobili to tým spôsobom, že mená bohov a faraónov označovali menovým prstencom, čím ich oddelili od bežných mien.

Vlastné mená sú podstatné mená, ktoré jednoznačne identifikujú niečo, niekoho alebo miesto. Neoznačujú iba osobné mená, ale aj geografické miesta, inštitúcie, značky a iné jedinečné veci. Vlastné mená sa píše s veľkým začiatočným písmenom a rozlišujeme päť typov: osobné mená, geografické mená (toponymá), názvy značiek, názvy firiem a názvy titulov alebo udalostí. Vlastné mená sa nie vždy skloňujú, ale pri geografických menách môže dôjsť k skloňovaniu, ktoré závisí od miesta názvu. Medzi vlastné mená patrí aj názvy inštitúcií, názvy kníh a časopisov, názvy zvierat a názvy hviezd. V tejto práci sa skúmajú geografické názvy, teda toponymá.

Geografické názvy sa nazývajú toponymá, čo sú vlastné mená, ktoré identifikujú geografické miesta, ako napríklad *Gemerská Ves*. Môžu to byť prírodné javy, ako hory, doliny, rieky, jazerá, potoky, lúky, polia, pasienky, alebo umelé miesta, ako dediny, mestá, krajiny, kontinenty. Geografické názvy sú časovo stabilné, najmä názvy veľkých a dobre známych miest, ako rieky, jazerá, močiare, ako aj názvy väčších obcí. Existujú však aj názvy, ktoré môžu časom zaniknúť, napríklad názvy miestnych častí obcí označujúce hranice obce. Geografické názvy môžeme rozdeliť na jednoslovné (jednokončené) a dvojslovné (dvojkončené) názvy. Jednoslovné názvy sú napríklad: *Turóc*, *Malom*, *Köves*, zatiaľ čo dvojslovné názvy sú: *Mogyorós-tető*, *Lőkösi-legelő*, *Otrokocsi-legelő*.

Slovenské podstatné mená sú rozdelené do troch skupín podľa rodu: mužský, ženský a stredný rod. Mužské podstatné mená často končia na spoluhlásky, kým ženské podstatné mená majú koncovku -a, a stredné podstatné mená majú koncovky -o, -e, -ie.

Geografické názvy v slovenčine: Pri slovenských geografických názvoch sa podstatné mená často vyskytujú v predložkových pádoch a, rovnako ako v maďarčine, sa aj tu píše vlastné mená s veľkým začiatočným písmenom. Geografické bežné názvy môžu byť použité ako predpony, pričom aj tieto dostanú veľké začiatočné písmeno, napríklad: Veľká Javorová veža. Pri slovenských geografických názvoch je dôležité pravidlo, že pri verejných miestach, najmä uliciach, sa neuvádza slovo "ulica", napríklad *Gemerská = Gömör utca*. Názvy obcí môžu byť v slovenčine jednoslovné, dvoj- alebo viacsložkové a zvyčajne sa stretávame s koncovkami -ovo, -ovce, ktoré pochádzajú od osobných mien a nesú význam „miesto“, „dedina“. Napríklad: Dunajská Streda (= „Dunai Szerda“). Jedným z najväčších rozdielov medzi maďarskými a slovenskými geografickými názvami je pravopis názvov obcí. Kým v slovenčine sú názvy obcí písané ako samostatné slová, napríklad Rimavská Sobota, v maďarčine sa píše spolu: Rimaszombat.

V nasledujúcej kapitole sa budem zaoberať miestnymi názvami, napíšem charakteristiku miestnych názvov. V rámci témy miestnych názvov charakterizujem názvy krajiny, napíšem o histórii výskumu miestnych názvov v prvej polovici 20. storočia a tiež sa budem venovať výskumu maďarských miestnych názvov na Slovensku.

Miestne názvy, inak nazývané geografické názvy alebo toponymy, sa v odbornej literatúre označujú ako geografické názvy. Sem patria názvy prírodných a umelých vodných plôch, vodných tokov, terénnych prvkov, geografických oblastí, budov, mestských častí, ciest, ulíc a technických pamiatok.

Názvy krajiny sú názvy väčších území, ktoré často obsahujú geografické charakteristiky územia, ako sú hory, lesy, doliny alebo kopce. Môžu byť rozdelené do dvoch podskupín: prírodné a umelé krajiny. Názvy krajiny často súvisia s kultúrnymi a environmentálnymi aspektmi krajiny, ako sú miesta spojené s vodohospodárstvom, napríklad studňa, jazero alebo jama. Príklady: *Lipová-erdő*, *Helena-kút*, *Lőkösi-tó*.

V oblasti výskumu miestnych názvov vykonali významnú prácu Ján Melich a Zoltán Gombocz, ktorých zbierky boli publikované v Maďarskom etymologickom slovníku. Melich bol zástupcom budapeštianskej školy, ktorá nasledovala pohľad novogramatikov. Kniezsa István, Melichov žiak, spracoval etnické zloženie a miestne názvy pred rokom 1400. Dezső Pais a Géza Bárczi dosiahli výsledky skúmaním skorých roztrúsených zmienok, zatiaľ čo Lóránt Benkő a Miklós Kázmér sa zaoberali tradíciami transylvánskych škôl a geografickými názvami *Szigetköz*.

Výskum maďarských miestnych názvov na Slovensku skúma jazykové dedičstvo komunity. Tibor Teleki a Gyula Jankus vykonávali výskum už pred zmenou režimu. Telekiná Ilona Nagy a Ildikó Horváth sa zaoberali názvami obcí, zatiaľ čo Tamás Török zozbieral 547 miestnych názvov v Zoboralji. Dôležitými osobnosťami boli László Bihari, László Kiss, László Szarka, Géza Balázs, Tamás Varga a Géza Molnár.

Počas svojho výskumu mi mnohí ľudia pomohli cennými informáciami, ale na to bolo potrebné navštíviť starších obyvateľov, ktorí žijú v týchto obciach. Počas výskumu sa mi podarilo dôkladnejšie spoznať okolnosti vzniku miestnych názvov a ich históriu, čo predtým nebolo pre mňa jasné. Pomohlo mi niekoľko ochotných osôb, ako napríklad starší muž v *Levuške*, ktorý bol prekvapený, že niekto zhromažďuje a uchováva tieto názvy. V obci *Otročok* mi dvaja dôchodcovia, poľovnícki kolegovia Miklós Ferencz a Barnabás Patinák (Öcsi bácsi), poskytli množstvo nových informácií. V *Levkuške* mi ďalšiu pomoc poskytol László Anderkó, poľnohospodársky podnikateľ, a jeho rodina, ktorí pomohli pri popise pôdy. V *Gemerskej Vsi* ma podporili starostka Monika Lévai a lesník Ing. Zsolt Sebők. Zhromaždené údaje som klasifikoval a analyzoval na základe modelu systematizácie Istvána Hoffmanna, pričom som zohľadnil funkcionálne, sémantické a morfológické charakteristiky miestnych názvov. Názvy hraníc som vyznačil aj na mape.

Nasledovalo skúmanie zozbieraných miestnych názvov. Počas výskumu som miestne názvy klasifikoval podľa ich pomenovania. Zhromaždil som názvy vodných tokov (rieky, jazerá, potoky, pramene), názvy geografických prvkov (hory, doliny), názvy hraníc (polia, vinohrady, lúky, kosodreviny, pastviny, lesy, ovocné sady) a nakoniec som zozbieral názvy stavieb (cesty, mosty, cintoríny).

Nasledovala funkčno-semantickej analýza. Funkčno-semantickej analýza skúma vzťah medzi významom jazykových prvkov a ich rolou. Funkčný aspekt: Analýza sa zameriava na to, akú úlohu zohrávajú jazykové prvky v texte, ako napríklad podmet, predmet atď. Cieľom je odhaliť rolu jazykových prvkov v komunikácii a v význame. Semantickej analýza: Semantickej analýza sa zaoberá vzťahmi medzi jazykovými významami. Zameriava sa na to, aké pojmy a vzťahy vyjadrujú vety a výrazy, a ako sa dajú interpretovať.

Následne som samostatne skúmal jednokomponentné a dvojkomponentné miestne názvy. Začal som skúmaním jednokomponentných názvov. Na základe teórií Istvána Hoffmanna môžeme miestne názvy rozdeliť na jednokomponentné a dvojkomponentné názvy. Hoci mnohí považujú skúmanie jednokomponentných názvov za jednoduchšie, v skutočnosti je to zložitejší proces, pretože je ťažšie odhaliť okolnosti ich vzniku. Jednokomponentné názvy často poskytujú konkrétne informácie o danej oblasti, napríklad názov *Bikkes*, ktorý naznačuje lesnú oblasť a prítomnosť bukového stromu. Hlavnou funkciou jednokomponentných názvov je teda pomenovanie územia. V rámci mojej diplomovej práce vykonám funkcionálno-semantickej analýzu na základe výskumov Istvána Hoffmanna, pričom budem skúmať jednokomponentné a dvojkomponentné názvy samostatne, aby som zdôraznil rozdiely medzi nimi. V okolí troch gömörskejších obcí som identifikoval celkom 109 miestnych názvov, z ktorých 43 je jednokomponentných a 56 dvojkomponentných. Tieto názvy sú zobrazené na mape v časti s dátami, v smere sever-juh.

Jednokomponentné názvy som skúmal na základe nasledujúcich skupín. Prvá skupina sa zameriava na čisto pomenovacie funkcie, kde sa dá zaradiť celkovo 30 názvov. Medzi tieto názvy patrí napríklad *Akácós*, *Bikkes*. Druhým výskumným bodom je označenie typu miesta, kde sa podarilo nájsť celkovo 14 názvov, medzi ktoré patrí napríklad *Köves* a *Lipová*. Následne som sa venoval názvom, ktoré špecifikujú charakteristiku miesta, kde som našiel celkovo 9 názvov. Na záver som hľadal názvy, ktoré pochádzajú z iných jazykov, pričom sa mi podarilo identifikovať 2 takéto názvy, a to *Mojica* a *Vrbový*.

Skúmanie dvojkomponentných názvov je zvyčajne jednoduchšie než u jednokomponentných, čo je ľahko pochopiteľné, aj keď sa objavujú mylné predpoklady. Dvojkomponentné názvy sa skladajú z dvoch častí: prvá časť zvyčajne označuje názov miesta, zatiaľ čo druhá časť označuje jeho hlavnú charakteristiku alebo spôsob využitia. Napríklad v prípade názvu *Lőkösi/legelő* prvá časť, *Lőkösi* označuje polohu miesta (okolie

Lőkösházy), zatiaľ čo druhá časť, *legelő*, označuje spôsob využitia miesta, teda jeho vhodnosť na pastvu.

Dvojkomponentné názvy som skúmal podľa nasledujúcich kritérií: Prvá skupina sa týka názvov, kde časť názvu označuje druh miesta, našiel som 39 takýchto názvov, napríklad *Ciátus/erdő*, *Cigány/fürdő*. Druhá skupina zahŕňa názvy, kde časť názvu vyjadruje vlastnosti miesta, tu som identifikoval 18 názvov, ako napríklad *Kis/akácos*, *Kis/erdő*. Ďalšia skupina sa týka vzťahu miesta k nejakému vonkajšiemu faktoru, príkladom je *Ló/legelő*. Posledná skupina sa týka názvov, ktoré vyjadrujú vzťah miesta k inému miestu, tu som našiel 12 takýchto názvov, ako napríklad *Hőserdő/alja*, *Kert/alja*.

Základný rozdiel medzi lexikálnym a morfológickým výskumom spočíva v cieľoch výskumu. Pri lexikálnom výskume skúmame významové obsahy slov a ich slovníkové tvary, teda to, aký pojem zastupuje konkrétne slovo. Na druhej strane, morfológická analýza sa zameriava na vnútornú štruktúru slov, teda na morfémy, najmenšie významové jednotky jazyka. Cieľom morfológickej analýzy je pochopiť, ako sa slovo skladá z morfém. Lexikálno-morfológická analýza teda skúma a interpretuje významy názvov a ich častí, ako aj ich morfológické zložky.

Pri **lexikálno-morfológickom výskume** som rozlíšil 5 skupín, do ktorých som zaradil miestne názvy, a tieto skupiny mali aj podskupiny. Hlavné skupiny boli: obyčajné mená, miestne názvy, osobné mená, prídavné mená a frázy. V prípade obyčajných mien boli tieto podskupiny: geografické obyčajné mená, ktorých sa našlo 37, napríklad *Friss/forrás*, *Hős/erdő*. Ďalšou podskupinou boli povolania, kde sa podarilo identifikovať 2 mená, napríklad *Hős/erdő*, *Kocsis/legelő*. Tretia podskupina sa týkala zvierat, kde sa našli 2 mená, napríklad *Bika/legelő*. Ďalšou skúmanou skupinou boli miestne názvy, ktoré som rozdelil do dvoch skupín. Prvou skupinou boli jednozložkové názvy, ktorých som identifikoval 19, napríklad *Fa*, *Part*. Druhou skupinou boli dvojzložkové názvy, kde sa podarilo identifikovať 2 názvy, napríklad *Hős-erdő/alja*, *Nagy-szél/oldal*. Tretia hlavná skúmaná skupina boli osobné mená, kde som identifikoval priezviská (8 kusov), napríklad *Fehér/kő*, *Tót/tag*, a krstné mená (2 kusy), napríklad *Jancsó*. Následne som identifikoval aj slová označujúce prídavné mená, kde som našiel celkovo 9 kusov, a tiež som rozdelil dané mená na základe frázy.

Po dokončení všetkých analytických častí som následne vytvoril databázu. Databáza obsahuje tri mapy, na ktorých sú jednotlivé miestne názvy označené číslami, zoradené od severu na juh. Po mapách sa nachádza samotná databázová časť, v ktorej popisujem a predstavujem každý úspešne nájdený miestny názov.

Felhasznált irodalom

- ÁDÁM, Z. – FERENCZ, A. 2010. *A hely, ahol élünk. Gömör – Észak- Nógrád*. Munkáltató értékkönyv. Első kiadás. Munkáltató értékkönyv, 312 old. ISBN 97880 970509 48.
- ÁDÁM, Z – FERENCZ, A. 2013. *A hely, ahol élünk. Gömör*. Második, javított kiadás. Rimaszombat: Pro Scholis, 303 old. ISBN 978 80 971547 8 3.
- BAUKO JÁNOS 2015. *Bevezetés a szocioonomasztikába*. Oktatási segédlet. Nyitra: Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kara ISBN 978-80-558-0806-2.
- FARAGÓ IMRE 2014. *Földrajzi nevek*. Budapest: Eötvös Lóránd Tudomány Egyetem Informatikai Kara, 1117 Budapest, Pázmány Péter sétány 1/A. 10, 133-136 old. https://www.inf.elte.hu/dstore/document/312/farago_imre_foldrajzi_nevek_2014.pdf
- FARKAS, T. – SLÍZ, M. 2015. *Magyar névkutatás a 21. század elején*. Budapest: Magyar Nyelvtudományi Társaság – ELTE Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, ISBN 978-615-5061-07-03.
- HAJDÚ, M. 2003. *Általános és magyar névtan*. Budapest: Osiris Kiadó.
- HAJDÚ MIHÁLY 1994. *Magyar tulajdonnevek*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- HOFFMANN, I. 2003. *Magyar helynévkutatás 1958–2002*. Első kiadás. Debrecen, 216 old. ISBN 963 472 720 4.
- HOFFMANN, I. 2007. *Helynevek nyelvi elemzése*. Második kiadás. Budapest: Tinta Könyvkiadó, 2007. 163 old. ISBN 978 963 7094 67 5.
- HORVÁTH, I. – TELEKINÉ NAGY, I. 2000. *Csilizköz földrajzi nevei*. Pozsony: Kalligram Kiadó, ISBN 80 7149 312 0.
- KÁLMÁN, B. 1989. *A nevek világa*. Negyedik kiadás. Debrecen: Csokonai Kiadó, 246 old. ISBN 96 302 5977.
- KNIEZSA ISTVÁN 2003. *Hely- és családnévvizsgálatok*. Budapest: Lucidus Kiadó ISBN 963 9465 08 9.
- LŐRINCZE, L. 1972. *Édes anyanyelvünk*. Harmadik, javított kiadás. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- E. NAGY KATALIN – SZILÁGYI-VARGA ZSUZSA – KIS TAMÁS 2022. *Bevezetés a helynévkutatásba*. https://mnhp.unideb.hu/kutatasi_segedletek/bevhnkut/

J. SOLTÉSZ, K. 1979. *A tulajdonnév funkciója és jelentése*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 206 old. ISBN 963 05 1933.

TELEKI JÓZSEF 1817. *Eggy Tökéletes Magyar Szótár*. Pest: Horvát István 1821.

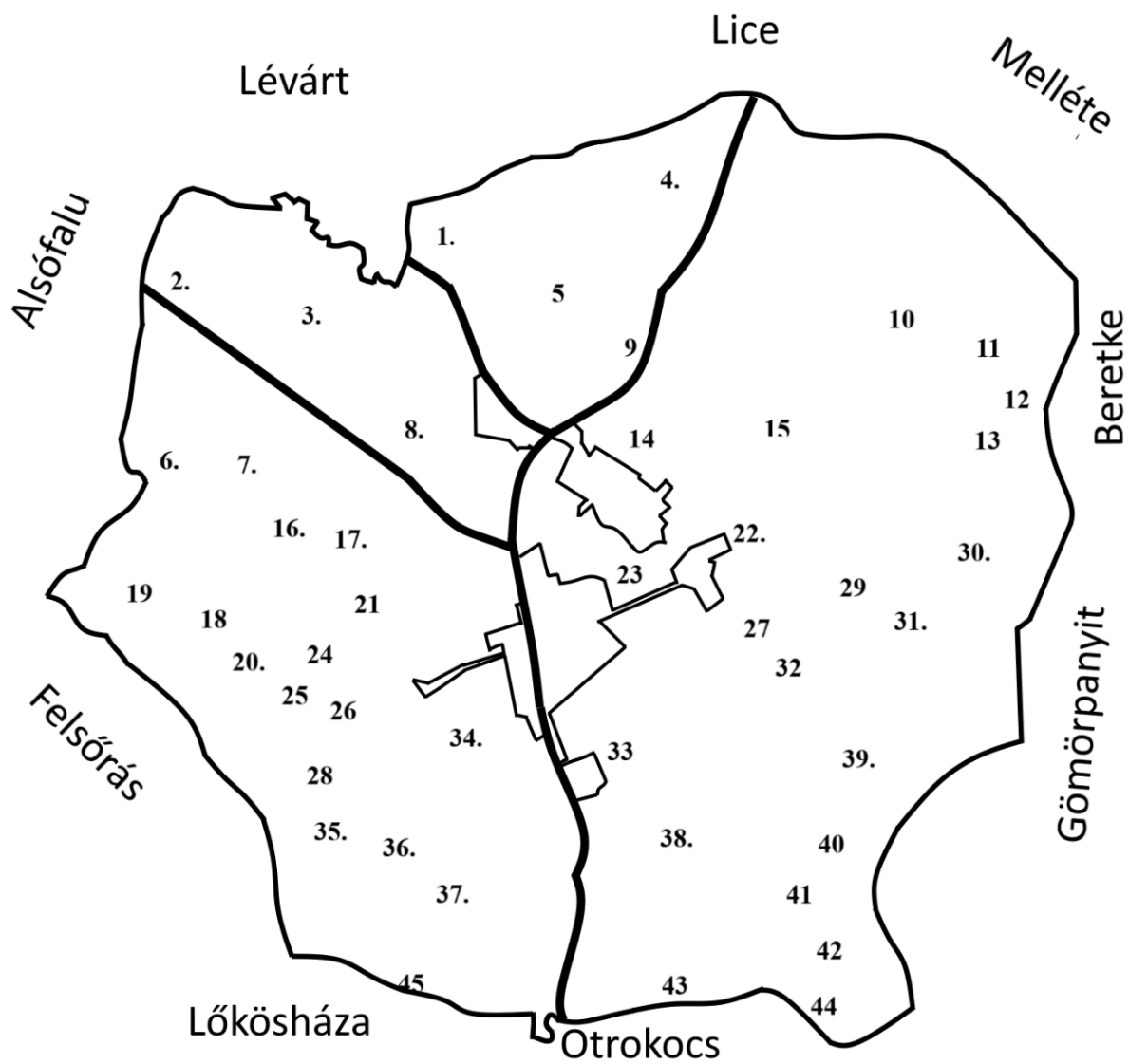
https://mnhp.unideb.hu/kutatasi_segedletek/bevhnkut/teleki.pdf

<https://adoc.pub/queue/a-nevtudomany-trtenete.html>

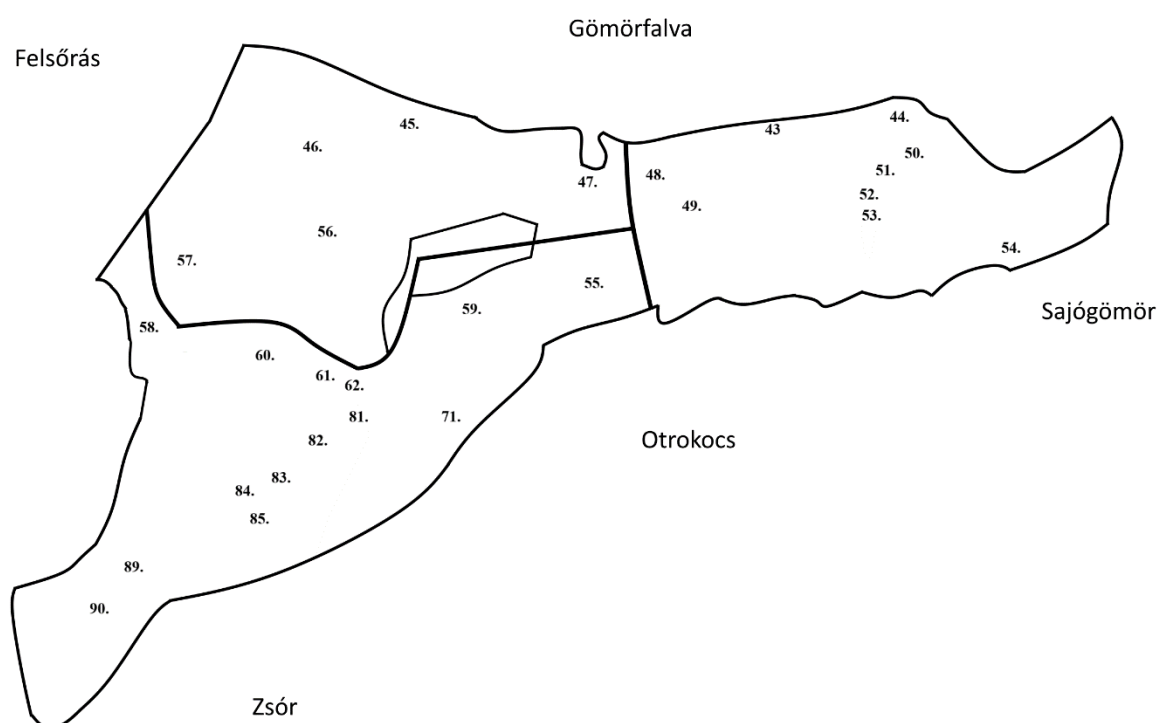
<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/pannon-pannon-enciklopedia-1/magyar-nyelv-es-irodalom-31D6/a-nyelvhasznalat-kerdesei-383D/helynevek-hajdumihaly-3A22/>

Adattár

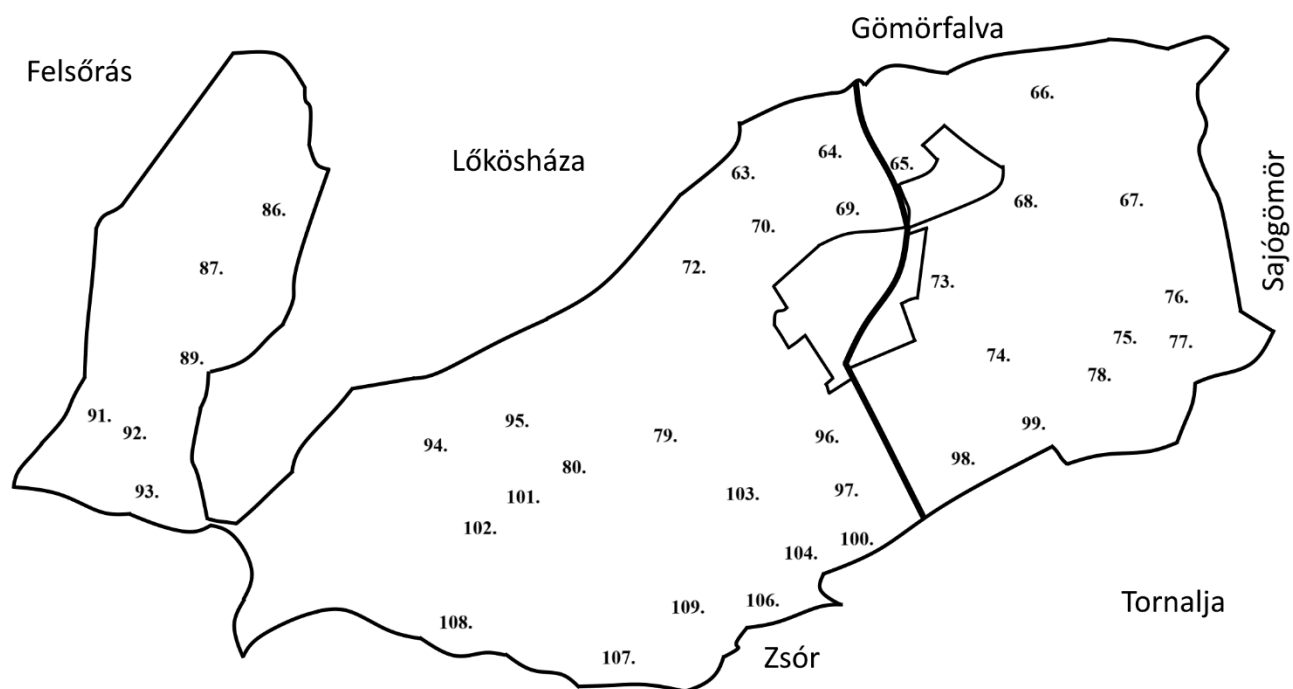
Gömörfalva külterülete

Lőkősháza külterülete

Otrokocs külterülete

A falu határára vonatkozó rövidítések:

t = tó	sz = szántóföld	e = erdő
p = patak	sző = szőlő	hí = híd
u = utak, dűlőutak	l = legelő	é = építmény
r = rét	k = kaszáló	hv = hegyes völgyes t.
f = folyó	v = völgy	h = hegy
g = gödör	gyü = gyümölcsös	for = forrás
te = temető	par = park	

1. *Tót-tag* (sz) A gömörfalvi kataszterterület legészakibb területét nevezik így. Ez a terület túlnyomó részben szántóföld, azonban a nyugati részén található a területen egy kisebb lucernás kaszáló. A talaj minősége nagyon rossz, mivel nem jó minőségű fekete föld jellemző a területre, hanem inkább vöröses, agyagos talaj. Ez a talaj megnehezíti a talajmunkálatokat és ezért a termés mennyiségén is észlelni lehet, hogy jó a föld minősége. Ez a terület a szövetkezetek időszaka előtt kaszálók voltak, azonban a szövetkezesítés időszaka alatt ezt a területet is kezdték mezőgazdasági célokra használni és ez a mai napig is tart. A területet délről a *Perpes-fürdő*, keletről a *Vizház* és délről a *Perpes-alja* határolja körül.
2. *Kilátó* (é) Egy építmény szeretne lenni, amihez az elnevezésének semmi köze nincs, mivel ez egy telekommunikációs adóvevő állomás, azonban a helyiek azért nevezik *Kilátónak*, mert igaz, nem lehet rá felmászni és szétnézni azonban, mivel a dombtetőn van felépítve, akkor is szép kilátás nyílik az ember elé. A helyiek nem csak azt a toronyt nevezik *Kilátónak*, hanem a közvetlen környezetét. A toronyt körbeveszi egy lebetonozott parkoló és a helyiek azt is *Kilátónak* hívják. Ez a terület a *Perpes-fürdő* északi részén található meg, közvetlen a főút mellett.
3. *Perpes-fürdő* (sz) Ezen terület körülbelül száz hektárt foglal magába. Nevét a nem messze működő egykori Lévárti-fürdőről kapta, ami már több ívtizede bezárt. Maga a terület ma mezőgazdasági célokra van hasznosítva, azonban a múltban ezt legelőnek is hasznosították, mivel agyagos talaj jellemző erre a területre is, ami nagyon nehezen tudja csak elnyelni a folyadékot. Ez talaj nagyban megnehezíti a talaj megmunkálását. A gazdálkodó elmondása alapján ezen a területen csakis az

őszjárpa, illetve a szójabab terem meg rendesen, a többi növény nem kedveli a talaj adottságait. A terület a *Tót-tagtől* nyugatra és a *Perpes-kőbányától* keletre fekvő terület.

4. *Vízház alja* (sz) Nevét a *Vízház* területről kapta, ez is szántóföldként van hasznosítva, azonban ezt a területet régen nem használták mezőgazdasági célokra, mert egy elég nagy részén folyamatos talajvíz tört fel, azonban ezt a szakemberek megoldották és már csak kora tavasszal és késő őszesen tör fel ismét a talajvíz ezen a területen. A talaj szintén gyengeminőségű vöröses, agyagos talaj. Közvetlen a *Vízház*tól délre, A *Helena-kúttól* keletre, a *Sánkfalusi-tetőtől* északra elfekvő terület.
5. *Vízház* (sz,d) Ezen megnevezés nem csak magát a szántóföldet nevezi *Vízháznak*, hanem az egész dombot is *Vízháznak* nevezi. Egy elég magas dombról beszélünk, aminek a tetejére a hetvenes években építettek egy vízházat. Ez az építmény annyira beleivódott a helyiek tudatába, hogy a környező szántóföldeket is elnevezték *Vízháznak*. A *Vízház-aljától* északra, a *Tót-tagtől* délre és a *Perpes-fürdőtől* keletre található terület. Mezőgazdasági célokra használják ezt a szántóföldet, azonban itt is jellemző, a vöröses, agyagos föld.
6. *Köves* (l) Mint, ahogy a neve is sugallja, a területen rengeteg kő található, ami lehetetlenné tette a földterület megművelését és ezért a helyi vállalkozó fel is adta a felesleges erőltetést, mivel azt nyilatkozta, hogy „*minden tavasszal összeszedtük a földről a köveket, azonban mikor kezdődtek a talajmunkák a köveket kitesztotta ismét magából a föld*”. A terület eléggé eldugott helyen található. A közelben található egy régi kőbánya, ahonnan kavicsot bányásztak éveken keresztül. A terület északról a *Perpes-fürdő*, keletről a *Perpes-kőbánya* és délről pedig a *Hős-erdő* határolja.
7. *Perpes-kőbánya* (e, sz) A terület a *Perpes* egység egyik részét teszi ki, pontosabba a nyugati oldalát. A terület a nevét a nem messze egykor működő kőbányáról kapta. Ezen megnevezés nem csak a szántóföldet, hanem az erdőszélét is jelenti. A szántó eddig mezőgazdasági célokra volt használva, azonban a talaj minősége nagyon gyenge, ezért a tulaj úgy döntött, hogy az idei évben parlagon hagyja a területet. Északról a *Köves*, keletről a *Perpes-alja*, délről pedig a *Kőbánya* határolja.
8. *Perpes alja* (sz) A területet csakis mezőgazdasági célokra használják. A talaj minősége nem a legjobb, azonban többféle mezőgazdasági kultúrnövény megterem rajta. Régebben egy kis ideig használták kaszálónak is, de hamar felhagytak ezzel a

tevékenységgel. Területileg északról a *Perpes-fürdő*, nyugatról a *Perpes-kőbánya*, keletről a *Vízház* határolják körül.

9. *Helena-kút* (f) A forrás neve megtévesztő lehet, mivel nem egy konkrét kút található itt meg, hanem egy forrás. Ez a forrás nem túlzottan régimúltú, mivel a forrást, csak akkor találták meg, mikor a *Vízház-aljánál* a szakemberek megpróbálták a felesleges vizet levezetni és mikor ásták a vízelvezetőt, akkor bukkantak rá erre a forrásra. A forrást ezek után kivezték és kiépítették a környezetét. Ezt a forrás a falusai a mai napig szeretettel használják. Azt állította az egyik adatközlő, hogy ő a kávé csak akkor tudja meginni, ha az a forrás vizéből készült. A forrás a *Vízház-aljától* délre és a *Sánkfalusi-tetőtől* északra található, közvetlen a *Nagyrőce* (Revúca) irányába vezető főút mellett.
10. *Fehér-kő* (l) A terület a nevét az itt megtalálható pár nagydarab fehér szikladarabról kapta. Ezek a sziklák annyira megragadták a helyiek figyelmét, hogy az egész területet elnevezték *Fehér-kőnek*. Ez egy ötven hektáros legelő szeretne lenni. Az adatközlő szerint a terület egy részét régen mezőgazdasági célokra használták fel, azonban ezt a tevékenységet befejezték. A járási természetvédelmi hivatal szerint a legelőn található valami ritka növény, ami szigorúan védett, ezért, ha a tulaj művelni is szeretné, az állam akkor sem hagyná azt jóvá. A *Sánkfalusi-tetőtől* keletre, a *Kocsis-legelőtől* nyugatra a *Zsuszó-kerttől* északra fekvő terület.
11. *Kocsis-legelő* (l) A területnek a múltban több felhasználási módja is volt. Először legelőként volt hasznosítva a helyi földesúr jószágá legelte a területet, a későbbiekben, csakúgy, mint a *Sánkfalusi-legelőn* itt is megpróbálkoztak a mezőgazdasági termeléssel, azonban ez itt sem volt kivitelezhető, mivel a talaj minősége itt is nagyon gyenge. A rendszerváltás után elhanyagolták a területet és a természet visszafoglalta és már fák is voltak a területen. Azonban egy pár évvel ezelőtt megvásárolta egy beruházó és megtisztította a terület túlnyomó részét a gázos aljnövényzettől. A *Sánkfalusi-legelőtől* északra a *Fehér-kőtől* délre és a *Babostól* keletre található terület.
12. *Sánkfalusi-legelő* (l) A mai fiatalabb generációnak a legelő kifejezés megtévesztő lehet a hellyel kapcsolatban, mivel ez a legelő ma már szinte teljesen el van hanyagolva és a természet ezt is lassacskán visszaveszi magának. Ez azt jelenti, hogy a legelő inkább lesz egy gázos, vagy erdős terület egy pár éven belül, mintsem egy legelő. Az információk alapján, azonban a múltban a legelő jelző tökéletesen passzolt a területhez, mivel a szarvasmarhákat itt legeltette a helyi földesúr. Igaz, ez egy kicsit

eldugott helyen található meg, azonban erre a célra tökéletesen megfelelt. Miután jött a szövetkezetek időszaka a területet megpróbálták mezőgazdasági célokra is felhasználni, azonban ez sikertelen kísérlet volt, mivel nagyon gyenge a talaj minősége és ezért szinte semmi gabonaféle nem terem meg rajta rendesen. Északról a *Fehér-kő* és a *Kocsis-legelő*, délről a *Zsuzsó-kert* határolja.

13. *Zsuzsó-kert* (e) A terület egykor legelő és kaszálóként volt ismert és használva. Azonban, mivel nem volt megfelelőképpen gondozva a terület, ezért a természet ismét utat tört magának. Legelőként még akkoriban volt hasznosítva, mint a *Kocsis-legelő* és a *Sáncfalusi-legelő*. Ezen a területen is a helyi földesúr jószágai legeltek, azonban itt kimondottan csak a sertéseket legeltették. Egy időben a területet elkerítették, aminek a nyomai a mai napig megtalálhatóak némely fákon. Nevének eredete ismeretlen. Ma a területen túlnyomó részben gyertyánfák és cserfák állnak vadszilva aljnövényzettel. A *Babostól* keletre, a *Lipovától* északra és a *Sáncfalusi-legelő*től délre eső terület.
14. *Akácos* (e) Ezen erdősrész Sáncfalva közvetlen határában található meg a *Sáncfalusi-tető*től északra és a *Vízháztól* délre. Mint, ahogy a neve is sugallja túlnyomó részben akácok találhatók meg ebben az erdősávban. Az egész terület nem nagyobb, mint három hektár. Érdekes az a tény, hogy a környéken nem nagyon található akácok erdő és Sáncfalván élt egykor egy méhészt, aki elültette ezeket a fákat, hogy majd egyszer a méhészeknek egyszerűbb dolga legyen, ha jóminőségű akácméz akarnak készíteni.
15. *Sáncfalusi-tető* (l,d) Közvetlen a településtől északra található legelőt és a dombot nevezik így. A terület egy kis részét ma mezőgazdasági célokra használják, azonban a túlnyomó részét, csak legelőnek, illetve kaszálónak hasznosítják. A talaj minősége nagyon rossz, ezért nem nagyon megfelelő a mezőgazdasági kultúrnövények termesztéséhez. Az a pár parcella, ami itt megtalálható, azt is csak bevetik évről—évre és végül még zölden lekaszálják és bedolgozzák, mivel nem éri meg betakarítani. A *Fehér-kőtől* nyugatra a *Vízháztól* délre, a *Babostól* északra fekvő területet nevezik így.
16. *Kőbánya* (e,é) Ahogy a neve is sejteti ezen a területen egykor működött egy kőbánya. A kőbányából kitermelt követ és sódert a környező úthálózat kiépítésére használták fel. A bánya ma már teljesen elhagyatott és a természet visszafoglalta magának a területet. A helyiek nem csak a konkrétan a bányát nevezik *Kőbányának*, hanem az azt körbevevő erdőt is így nevezik. Az adott erdőrészben többféle fa is megjelenik,

nemcsak a cser és a tölgy, hanem a gyertyán, a bükk, a fenyő a nyálúfa és a nyárfa is egyaránt. A bánya bejárata nagyon közel van a *Turóc*-folyó partjához. A bányászáshoz szükséges vizet, anno a felduzzasztott folyóvizéből nyerték ki. A *Kőbánya* a *Perpes-kőbányától* délre, a *Perpes-aljától* nyugatra és a *Hős-erdőtől* északra található meg.

17. *Régi-út* (ú) Ez az út ma már egyáltalán nem használatos, már csak gyalogosan lehet rajta esetleg közlekedni, mivel a természet visszafoglalta magának. Ez az út az egykori *Kőbányához* vezet be. Az elmondások alapján, ez az út olyan jó minőségű volt, hogy akár személyautóval is meg lehetett közelíteni a bánya bejáratát, ennek azonban mára már semmi látszata nincs.
18. *Szegecs* (e) Ezen erdős terület a gömörfalvi kataszterhatáron belül a nyugati oldalán helyezkedik el. Az említett erdőrész egyik fele a felsőrási kataszteri területhez tartozik, azonban a déli felét már *Gömörfalvához* lett csatolva a rendszerváltás után. Ezen erdőkben többnyire tölgy és cserfa található meg, ritkaságba van véve a gyertyános erdőrész. Az erdő az elmúlt húsz évben nagyon megváltozott, mivel a terület régebben a katolikus egyház tulajdonát alkotta, azonban egy osztrák származású vállalkozó megvásárolta az erdőt fakitermelés céljával és az adott területről nagyon sok fa ki lett termelve. Az említett erdőrésznek van egy külön szeglete, amit úgy neveznek, hogy „*Ahol a ló megdőglött*”. A *Szegecs*et északról a *Köves*, keletről a *Kőbánya* és délről a *Hős-erdő* határolja.
19. *Ahol a ló megdőglött* (e) Egy erdős területről beszélünk, ami a *Szegecs* erdőrész egyik déli sarkában található meg. A terület onnan kapta a nevét, hogy *Gömörfalván* élt egy favágó, aki az állami erdésznek a saját lovával termelte ki a fákat, azonban egyszer történt a lóval itt egy baleset és a ló elpusztult. Ezek után a favágó többet nem foglalkozott sem a lovakkal, sem a fakitermeléssel, a helyiek elmondása alapján a favágó jobban szerette a lovát, mint a saját gyermekét. Miután a területet megvásárolta az osztrák vállalkozó, az itt lévő fákat mind kitermelte, úgynevezett „tarlóvágást” tervezett be, ami meg is valósult. Most egy fiatal hajtásokkal rendelkező erdőrész található itt meg. Északról a *Szegecs*, keletről a *Kőbánya*, délről a *Hős-erdő* határolja.
20. *Hős-erdő* (e) Mint ahogy neve is mutatja egy erdős területről beszélünk. A terület a nevét az egykori tulajdonos becenevéről kapta, akit Hősként becéztek. A tulaj nem rendelkezett örökösrel, ezért halála után az egyházzal hagyta a földjeit. Az egyház ezt a területet is eladta az osztrák vállalkozónak, aki ezen az erdőrészen is elkezdte

kitermelni a fákat, azonban még normális keretek között. Az erdőrészen megtalálhatóak tölgyesek, cseresek, gyertyánosok és nyálúfás területek is egyaránt. Az erdő keleti felén található egy nagyobb szakadék, ahol a *Turóc* medre található, azonban ennek a szakadéknak a helyiek külön megnevezést még nem adtak. Északról a *Szegecs*, délről a *Ciátus*, keletről pedig a *Hős-erdő alja* határolja.

21. *Hős-erdő alja* (sz) Egy elég rosszminőségű szántóterületről beszélünk. A talaj nem jóminőségű feketeföld, hanem vöröses, agyagos talaj. Ezekben a talajokban a mezőgazdasági kultúrnövények nagyon nehezen teremnek meg. A helyiek elmondása alapján ezt a területet nagyon sokáig csakis legelőként használták, mivel nagyon közel található a településhez. Tavasszal és ősszel, mikor sok a csapadék, akkor a térség szinte megközelíthetetlen, mivel minden út a település irányából vezet és a sok csapadék ott mocsaras területeket szokott alkotni. A rendszerváltás időszakában kezdték az akkori legelőt szántóföldként használni, azonban csak a kukorica, szójabab és az ősziárpa terem meg a területen. Nyugatról a *Hős-erdő*, délről a *Zsidó-temető*, keletről a település határolja körbe.
22. *Juka-pusztá* (é,k) *Gömörfalvától* félreeső terület, ahol egy pár épület áll, azonban a helyiek nem csak az épületeket hívják pusztának, hanem az azt körbevevő területet is úgy nevezik. Nevének eredete ismeretlen. Az épületeket a szövetkezetek időszakában építették a munkások számára, azonban ma a helyi roma lakosok laknak ezekben az épületekben. Közvetlen az épületektől keltre található egy kis mező, amit a pusztáról neveztek el. Két erdősáv között helyezkedik el ez a kis „rétsáv”, ami két hektárnyi területet sem halad meg. A *Juka-pusztá* a *Babostól* keletre, A *Sánkfalusi-tetőtől* délre, a *Lipovától* északra és a *Zsuzsó-kerttől* nyugatra fekvő terület.
23. *Babos* (sz) Ez egy kis szántóföldi terület, ami maga *Gömörfalva* és a *Juka-pusztá* között található. A terület egykor legelő céllal volt fenntartva, azonban ez a későbbiekben megváltozott. Szántóföldnek a szövetkezetek idejében kezdték hasznosítani. A terület talajminősége nem a legjobb, de nem is a legrosszabb, mondhatni, hogy átlagos a termőtalaj.
24. *Beugró* (sz) Ez egy parányi terület, ami a *Hős-erdő alja* szántóföldhöz tartozik. Azért kapta a szántóföld ezen része a beugró jelzöt, mivel ez egy kis sarok szeretne lenni, ami leválik a *Hős-erdő aljától* és húzódik a *Zsidó-temető* irányába. Sok éven keresztül lucernát ültettek a területen.
25. *Zsidó-temető* (t,e) *Gömörfalván* ma már nem élnek zsidók, de a zsidóságnak külön temetőjük volt. Ez a temető nyugatra és elég messze esik a településtől és eléggé

nehézkés a megközelítése. A terület ma már nem temetőnek van hasznosítva, hanem erdőnek. A temetős évtizedeken keresztül miután elhunyt az utolsó zsidó lakos is senki nem gondozta és a természet visszafoglalta a területet. Azt, hogy ott valaha egy temető volt, már csak három fejfa, vagy sírkő bizonyítsa a helyi fiatalabb generáció számára. Az egyik idős adatközlő azt nyilatkozta, hogy fiatalkorában még élt egy idős néni, aki gondozta a temetőt, és ő volt az utolsó ember, aki gondozta az ott található sírokat. A településtől nyugatra A *Beugrótól* délre és a *Ló-legelőtől* északra található meg.

26. *Ló-legelő* (k) Közvetlen a *Zsidó-temetőtől* délre található, körülbelül három hektáros kis rétről beszélünk. Mint ahogy a neve is jelzi a legelőt a falusiak a lovak legeltetésére használták. Azonban egy hosszabb ideig karámként el volt kerítve és a lovakat ide kihozták a falusiak és hagyták őket itt legelészni a karámban. A karám kerítéseit a későbbiekben lebontották és a lovakat sem már ide hordták a falusiak megőrzése, ezek után kaszálónak használták és használják a mai napig.
27. *Lévai* (sz) Nevét a tulajdonos vezetékneve után kapta. A település kertalja területén található egy kéthektáros szántóföld, amit a helyiek így neveznek. Érdekesség, hogy régen itt egy focipálya működött, amit az évek alatt hagytak tönkre menni.
28. *Tó* (t) Ezen mocsaras területnek a megnevezése megtévesztő lehet, azonban régebben itt ténylegesen volt egy kisebb tavacska, azonban ez lassan teljesen kiszáradt és ma már csak egy mocsaras medernek lehetne jellemezni. Adatközlők elmondása alapján a tóban régen még halak is voltak, mivel az ő nagyapja még ott horgászott egy párszor. Az egykori tó területe nem haladja meg a két hektárnyi területet. A helyi vadásztársaság az egykori tó medrébe nyáron, mikor már túlzottan nagy a szárazság szivattyúk segítségével vizet juttat ki a vadállatok számára. A *Ciátus* északi sarkában található meg a *Lólegelőtől* nyugatra.
29. *Lipová* (sz) Ezen terület nagyon jó minőségű szántóföld, mivel a talaj itt már nem vöröses, vagy agyagos, hanem már jó minőségű fekete talaj található itt meg. Érdekesség viszont, hogy a területet soká nem használták mezőgazdasági célokra, mivel a *Turóc*-folyó régi medre, még a szabályozása előtt pont itt folyt keresztül és ez a földterület akkoriban még mocsaras volt. A helyiek ezért a libákat és a kacsákat legeltették ezen a területen. Az egyik adatközlő nem is *Lipovának*, hanem *Libalegelőnek* nevezte, de a köztudatban a lipová megnevezés maradt fenn. Miután a folyó új medret kapott, ezek után évekig még nem használták a területet, parlagon volt hagyva, azonban ma már kihagyhatatlan ezen területnek a megművelése. A *Kis-*

lipovától északra, a *Turóctól* keletre, a *Babos-tól* délre és a *Lipová-erdőtől* nyugatra fekvő szántóföldi terület.

30. *Lipová-erdő* (e) Az adott erdős terület soká az egyház tulajdonát alkotta, azonban eladásra került egy osztrák vállalkozó részére. A vállalkozós erőteljes fakitermelésbe kezdett a területen csakúgy, mint a *Szegecsen*, a *Ciátuson* és a *Hős-erdőn*. A terület a nevét az itt megtalálható egyik legjellegzetesebb fáról kapta a hársfáról, ami szlovákul „lipát” jelent. Az adott erdőben nem csak hársfa, hanem a keleti részén tölgyes erdőrész, az északi részén pedig cseres erdőrész található meg. Az út tulaj több úgynevezett tarlóvágást készített a területen, ami ahhoz vezet, hogy elég sok a fiatalos és gazos erdősrész is egyaránt. A *Lipovától* keletre, a *Zsuzsó-kerttől* délre és a *Bikkestől* északra fekvő erdős rész.
31. *Meder* (sz) Azon területet nevezik a helyiek *Medernek*, ahogy a *Turóc-folyó* egykori medre volt. A meder helyét a mai napig is szemmel láthatóan lehet látni, a meder egyes részei pedig még a mai napig is mocsaras maradt, ami tökéletes élő helyet jelent egy védett békafaj fajtának. A járási tájvédelmi igazgatóság a meder egyes részeit szigorúan védettnek is nyilvánította a békák jelenléte miatt. A *Meder* északi fele a *Lipovában*, a déli fele pedig a *Kis-lipovában* található meg.
32. *Lipová-híd* (hí) Ezen építmény a *Turóc-folyó* felett emelkedik. Egy elég kis hídról beszélhetünk, amit kimondottan csakis mezőgazdasági gépek átkelésére terveztek. A híd nem haladja meg a tíz métert. Nevét onnan kapta, hogy a *Lipová* területen található meg ez az építmény.
33. *Szénatartó* (é,sz) A *Kertek-alja* terület nyugati részén, közvetlen az *Otrokocs* irányából *Gömörfalva* irányába haladó főút keleti felén, közvetlen a főút mellett található területet nevezik így. Megnevezése onnan származik, hogy a szövetkezetek idejében a területre építettek két nagy szénatároló-hangárt, amiben a helyi szövetkezet tárolta a betakarított szénát és szalmát. Ezen építményeknek ma már hűlt helyét sem lehet megtalálni, ma már csak szántó és egy kisebb gazos terület jelzi, hogy itt egykor két nagy szénatároló állott.
34. Falu-mögött
35. *Ciátus-erdő* (e) Egy nagyobb erdős terület, amelynek egy kis része már a felsőrási kataszteri területhez tartozik. Az erdőre a tölgyfa és cserfa jellemző. Nevének eredete ismeretlen. A terület az egyház tulajdonát alkotta, azonban eladták egy vállalkozónak, aki ezen a területen is erőteljes fakitermelésbe kezdett. A *Szegecstől* délre, a *Körtefától* nyugatra és a *Gyümölcsöstől* északra található erdős terület.

36. *Ciátus* (sz) Egy mezőgazdasági célokra felhasznált szántóföld. Az idősebb adatközlők elmondása alapján a terület csakis mezőgazdasági célokra volt felhasználva, annak ellenére, hogy az itt található talaj nem a legjobb minőség, mivel eléggé kemény és köves talaj található itt meg. A *Ciátus-erdőtől* keletre, a *Gyümölcsöstől* északra és a *Ciátus-aljától* nyugatra fekvő terület.
37. *Körtefa* (e) Egy kis gázsávot jelöl a megnevezés, ami konkrétan a *Ciátus* és a *Ciátus-alja* között található meg. Nevének eredete, hogy a bokorsor közepén található egy öreg körtefa és ezáltal lett így elnevezve. A helyiek szempontjából azért volt fontos ez a gázsáv, mivel ez alkotta régebben a kataszteri határt *Gömörfalva* és *Lőkősháza* között, azonban ez a rendszerváltás után megváltozott.
38. *Vak-patak* (p) Ezen patakot azért nevezték el *Vak-patak*nak a helyiek, mivel ennek a pataknek a kiépítését senki nem érti és értette soha, mivel ez egy háromszáz méteres árok, ami a *Turóc*-folyóba torkollik, de ebben még víz soha nem volt, esetleg, ha a folyó kiöntött a nagy esőzéseknek köszönhetően. A *Ciátustól* keletre, a *Lipovától* nyugatra és a *Szénatartótól* délre található meg ez a patak.
39. *Kis-lipová* (sz) A *Kis-lipová* egy nagy egység a *Lipová* déli területe, amit szintén a *Turóc* szabályzása előtt nem használtak fel mezőgazdasági célokra, mivel ez is mocsaras terület volt. Annyi különbség volt a két terület felhasználtságában, hogy a *Lipová*ra a gömörfalviak vitték a libákat legeltetni, míg a *Kis-lipová* területre az otrokocsi lakosok terelték a libákat legeltetni. Ma teljes mértékben mezőgazdasági szántóföld, kivéve a *Meder* egyes részei, mivel egy kis részt az állam védett területnek nyilvánított egy védett békafaj miatt. Keletről a *Bikkés*, nyugatról a *Turóc*, délről a *Határ-patak* veszi körbe a területet.
40. *Bikkés* (e) Ezen esetben a név megtévesztő lehet, mivel már az adott erdőrészben nem nagyon található bükkfa. Ennek ellenére a lakosok tudatában, már ezen a néven maradt fenn a terület. Az erdőben túlnyomó részt tölgy és cserfa található meg, az erdőszéleken helyyel -helyyel akácfa található meg. Az erdő egy dombos terület, amelynek a déli fele, már a sajógömöri kataszteri területéhez tartozik. Az erdőt egy pár éve megvásárolta egy vállalkozó és azóta erőteljes fakitermelés zajlik azon a területen. Idősebbek elmondása alapján a második világháború ideje alatt valahol ezen az erdőrészen lezuhant egy német-katonai repülő, azonban a pontos helyszínt nem sikerült felkutatni. Elhelyezkedése a *Határ-pataktól* északra, a *Kis-lipovától* keletre és a *Lipovától* délre eső terület.

41. *Bikkes-alja* (sz) A *Bikkes* erdőrésznél a közvetlen közelében található terület, azonban míg a *Bikkes* erdős terület addig az adott *Bikkes-alja* szántóföl. A területet többnyire szántóföldnek használták, azonban egy pár évig a tulaj parlagon hagyta a területet, mivel eléggé iszapos volt a föld, azonban a későbbiekben megoldották a vízelvezetést és azóta a talaj megfelel a helyi mezőgazdasági kultúrnövények termesztéséhez. A *Bikkestől* nyugatra, a *Határ-pataktól* északra és a *Kis-lipovától* keletre fekvő szántóföldet nevezik így.
42. *Sáros* (e) A terület a mocsaras és sáros jellegéről kapta. A *Bikkes* szántóföld azon részén található meg, ahol nem tudták megoldani a felesleges víz levezetését. Ezen mocsaras terület nem nagyobb egy hektárnál. Még a nagy nyári szárazságok időszaka alatt is folyamatosan sár és mocsár található itt.
43. *Határ-patak* (p) Ez a patak, csakúgy, mint a *Kis-akácos* teszi ki a kataszterhatárokat *Lőkősháza* és *Gömörfalva* között. Nevét is ezen apropóból kapta, hogy a falusiak ezt a patakot nevezik a határnak a két település között. A patak kettéválasztja a *Bikkes-alját* és a *Vércse-alját* is. A patak szinte egész évben ki van száradva, azonban nagy esőzések után az erdőben felgyülemlett víz ezen a patakon keresztül folyik bele a *Turóc-folyóba*. A *Vércse-aljától* északra és a *Bikkes-aljától* délre fekvő „határterületről” beszélhetünk.
44. *Vrbový* (e) Ez egy nagyon kis erdőterület, voltaképpen csak egy pár négyzetmétert tesz ki. A területet nem ismert okok miatt szlovákul nevezték el, egyik adatközlő sem tudott pontos információt adni arra, hogy miért szlovákul és miért nem magyar nevezték el ezt a parányi erdősrészt. Három nagy fűzfa található itt meg közvetlen a *Határ-patak* szélénél, amiből az egyik sajnálatos módon a nagy viharoknak köszönhetően ki is dőlt. A másik két fűzfa átmérője meghaladja a két métert is. A *Határ-pataktól* délre, a *Lőkősi-legelőtől* északra és a *Vércse-aljától* keletre fekvő területen található meg.
45. *Kis-akácos* (e) Ez a terület a lőkősházi kataszter legészakabbra fekvő területe. Ez egy kis erdősáv, ahol, mint ahogy a neve is mutatja, túlnyomó részben akácfák találhatóak meg. Ez a terület teszi ki ezen a részen a lőkősházi és a gömörfalvi kataszterhatárokat. Az adatközlő elmondása alapján, ide az akácfákat beültették, mint csemetéket, hogy az erős északi szelet felfogja, mivel ez egy eléggé sík terület, azonban a településtől eléggé távolra esik az a szélfogó. A *Gyümölcsöstől* keletre, a *Ciátus-szélétől* nyugatra és a településtől északra eső területről beszélünk.

46. *Gyümölcsös* (gyü) Mint, ahogy a neve is mutatja, itt még többségében gyümölcsfák találhatóak meg. Többségében körte és almafák találhatóak itt meg. A fák többsége már kiöregedett, mivel a falusiak közül már nem sokan járnak ki ide gondozni a fákat és fiatal csemetéket sem nagyon szoktak már ide ültetni az emberek. Az adatközlő elmondása szerint, még a kétezres évek elején is nagy élet volt a *Gyümölcsösben*, mivel mindenki a saját részét gondozgatta és ápolgatta. Mikor jött a nyári, vagy őszi betakarítás, akkor nagy mulatságokat szerveztek itt a falusiak. Ezeket a mulatságokat betakarítási bálnak nevezték. A falusi fiatal lányok ezen a mulatságon választották ki legtöbbször az udvarlóikat, mivel nem csak falusi fiatalok vettek részt ezen a mulatságon, hanem a környező falvak fiatal legényei is jöttek segédkezni. A *Kis-akácostól* nyugatra, a *Jancsótól* keletre és a településtől északra fekvő területről beszélünk.
47. *Ciátus-széle* (sz) A Ciátus egy nagyon nagy gócpont a lőkösháziak és a gömőrfalviak között, mivel ez egy nagy egységes terület, amihez tartozik erdő, legelő, szántó és a rendszerváltás előtt a *Ciátus* fele Lőkösházához, a másik fele pedig Gömőrfalvához tartozott, azonban a rendszerváltás után csak ez a kis terület, a *Ciátus-széle* jutott *Lőkösházának*, a többi terület pedig *Gömőrfalvához* került és ez a mai napig is így van. Ennek a nagy egységnek ezt a kis részét szántónak használják és az adatközlők elmondása szerint ezt a területet csakis szántónak használták. Jó minőségű fekete-termőföld jellemző a területre, amit ma egy nagyobb mezőgazdasági cég hasznosít. Sajnálatosan azt az információt kaptam, hogy a következő évben már nem szántónak fogják hasznosítani, hanem napelemeket fognak építeni ezen a területen. Elhelyezkedése: a *Köztől* nyugatra, az *Kis-akácostól* keletre és a *Parttól* északra fekvő terület.
48. *Köz* (sz) Ez egy szánóföldet ölel magába, ahol jó minőségű fekete föld található meg. Nevét pedig azért kapta, mivel ez a terület a *Turóc* jobb partja és a *Otrokocs* irányából *Gömőrfalva* irányába vezető főút közötti területről beszélhetünk. Ez a terület tavasszal és nagyobb csapadékmennyiségnél legtöbbször árterület szokott lenni, mivel a *Turóc*-folyónak itt nincsen gátja építve. A mezőgazdászok ezért túlnyomó részben tavaszi vetést szoktak ide vetni. Mielőtt még a folyót nem szabályozták meg, ezt a területet nem is hasznosították, mocsaras területként volt csak ismert. A *Vércse-aljától* nyugatra, A *Ciátus-szélétől* keletre és a *Parttól* északra fekvő területről beszélünk.

49. *Vércse-alja* (l) Ezen földterületet manapság már csak legelőnek hasznosítják, azonban ez a múltban évtizedekig szántóként volt hasznosítva. A tulaj nem azért hasznosítja legelőként, mivel rossz minőségű a föld, hanem azért, mert elég sok szarvasmarhája van és nincs máshol területe, ahol a szarvasmarháját legeltethetné. Adatközlő elmondásai alapján a területet a folyó szabályzása előtt nem nagyon hasznosították, mivel árterület volt és folyamatosan sáros, illetve mocsaras terület volt. A *Határ-pataktól* délre, a *Köztől* keletre és a *Lőkösi-legelőtől* északra fekvő terület.
50. *Fenyves* (e) Ezen erdős területen többségébe fenyőfafélék találhatók meg. Az 1950-es években egy csemetekert működött itt, ami azt jelenti, hogy ezek a fenyőfák nem maguktól fogantak be ezen a területen, hanem az emberek kivágták az ott meglévő tölgyes erdőt és fenyőfacsemetéket ültettek a helyére. Ez a terület körülbelül hat hektáros terület szeretne lenni, azonban a fenyőfák nem nagyon szeretik az ottani természeti adottságokat és a legtöbb ezek közül az itt megtalálható fenyőfák közül már kiszáradt. A falusiak régen idejártak karácsonykor karácsonyfát beszerezni. A *Lőkösi-legelőtől* északra, a *Vrbový-tól* délre, a *Sáros-úttól* nyugatra fekvő erdőrésről beszélhetünk.
51. *Vércse* (e) Ez egy erdős terület, amin belül több kisebb terület is megtalálható, mint például a *Nagy-akác* és a *Fenyves* is egyaránt. Ezen a területen többnyire tölgy és cserefák találhatók meg, helyel-helyel akác, fenyő és gyertyánfák is fellelhetők. Ez a terület közelebb helyezkedik *Otrokocshoz*, mint *Lőkősházához*, azonban mégis *Lőkősházához* tartozik. A fakitermelés nem jellemző erre a területre, mivel eléggé meredek hegyoldal található itt meg. A *Lőkösi-legelőtől* északra, a *Vércse-aljától* délre a *Köztől* pedig keletre található erdős terület.
52. *Akác* (e) Ezen erdős rész Sánkfalva közvetlen határában található meg a *Sánkfalusi-tetőtől* északra és a *Vízháztól* délre. Mint, ahogy a neve is sugallja túlnyomó részben akácfa található meg ebben az erdősávban. Az egész terület nem nagyobb, mint három hektár. Érdekesség viszont az a tény, hogy a környéken nem nagyon található akác erdő és *Sánkfalván* élt egykor egy méhészt, aki elültette ezeket a fákat, hogy majd egyszer a méhészeknek egyszerűbb dolga legyen, ha jóminőségű akácmézet akarnak készíteni.
53. *Lőkösi-legelő* (l) Ezen területet a mostani információk alapján csakis legelőnek hasznosították, még a szövetkezetek időszakában is, ez lehet azért volt így, mivel nagyon mezőgazdasági eszközökkel nagyon nehéz lehet ide a kijutás. A köztudat

Gömör környékén úgy gondolja, hogy ez a legelő terület *Otrokocshoz* tartozik, azonban ez téves elképzelés. Manapság az egyik helyi vállalkozó legelteti itt a jószágait. Az egyik adatközlő azt mondta, hogy mikor ő gyermek volt, akkor a nagyapja ide hordta a sertéseket legelni, mivel a legelő északi részén tölgyes erdő található meg és a sertések így jobban és gyorsabban szedték fel a szükséges zsírmennyiséget. Ez a terület a *Sáros-úttól* nyugatra, a *Vércsétől* délre és a *Parttól* keletre fekvő terület.

54. *Sáros-út* (ú) Ez az út *Sajógömörtől* indul és *Otrokocs* településen ér véget. Ahogy a neve is utal rá, ez egy olyan útszakasz, amely az év túlnyomó részén nem tud kiszáradni és még van olyan is, hogy a legnagyobb nyári kánikulákban is sáros ez az út, mivel egy árnyékos helyen található meg. Az út a *Lőkösi-legelő* déli részén halad keresztül a *Temető-alja* mellett halad el és a *Telepnél* érkezik meg *Otrokocs* községébe.
55. *Part* (sz) Jó minőségű szántóföldről beszélhetünk ezen a területen, ami a helyiek elmondása alapján még soha nem volt víz alatt, azonban ez érdekes, mivel közvetlen a *Turóc-folyó* partján található meg. Nevének eredete is ebből ered, hogy a folyóparton található szántóról beszélünk. Nem mondható a területre, hogy onnan kapta volna a nevét, mivel dombokon kell haladni, mivel ez a terület egy teljesen sík terület. Ez a szántó északról a *Ciátus-szélével*, nyugatról a *Kert-aljával*, délről a *Panelok* területekkel határos.
56. *Torony* (l) Ezt a helyet a falusiak több néven is ismerik, de a legismertebb a „*Torony*” megnevezés. Ez a torony nem egy kilátótorony szeretne lenni, ami egy kicsit megtévesztő tud lenni, hanem egy telekommunikációs torony szeretne ez lenni. A helyiek ezt nevezik *Torony*nak, *Vysielač*nak, *Drótnak* és *Vasnak* is egyaránt. Azonban a *Torony* megnevezést használja a köztudat. Ezt a telekommunikációs állványt több kilométer távlatából is látni lehet, mivel egy nagyobb domb tetejére van megépítve és elég magas építmény szeretne lenni. Azonban érdekes, hogy a környezet nem csak az építményt nevezi *Torony*nak, hanem az azt körbevevő legelőt is annak nevezi. A *Kis-akácostól* nyugatra, a *Jancsótól* keletre és a *Kert-aljától* északra fekvő füves terület.
57. *Jancsó* (l,sz,e) Ez a lökösházi legelők közül a legnagyobb területet foglalja magába. Ezen terület túlnyomó részben legelő és egy kis része még szántóként van hasznosítva, azonban a szövetkezetek időszakában az egész területet mezőgazdasági célokra használták. A rendszerváltól az egyik helyi vállalkozó a juhokat, illetve

birkákat legelteti itt. A *Jancsó* északi részén található meg a *Torony* terület is, ami voltaképpen a *Jancsó*hoz tartozik. A *Jancsó* terület egy része már a felsőrési kataszteri területéhez tartozik. A *Nádas*tól keletre, a *Lőkösi-tó*tól északra a *Kis-akác*ostól nyugatra található.

58. *Nádas* (g) Ez egy parányi terület, ami a *Jancsó* nyugati részén található. Körülbelül egy hektáros területről beszélhetünk. Ahogy a neve is rámutat ez egy mocsaras terület, ahol egy nádszárakkal van tele és ezért is nevezik a helyiek ezt a területet nádasnak. A múltban itt egyszer akartak építeni egy nagy gémes kutat, mivel a *Jancsó*ban nincs forrás, ahol a jószágok ihatnának, azonban ez a terv nem valósult meg.
59. *Kert-alja* (sz) Ez egy jóminőségű szántóföldes terület. Ezen területen sokáig nem mezőgazdasági munkálatok folytak, hanem a településen élőknek itt voltak a kertjeik. A kertek melletti területet már akkor is *Kert-aljának* nevezték, azonban miután a kerteket felszámolták is megmaradt a terület nevének a *Kert-alja* elnevezés. Északról a település, keletről a *Part*, délről a *Mocsolyás* határolja.
60. *Lőkösi-tó* (t) Ez a tó a gömöri régió egyik legnagyobb halastava szeretne lenni, amit az 1960-as években bányásztak ki, tehát ez a tó egy nagy bányásztó. A tó területe tizenöt hektár, tehát mondhatjuk, hogy egy eléggé nagy vízfelszínről beszélhetünk. A tóban lévő halállomány nagyon sokszínű, mivel megtalálható itt a ponty, keszeg, kárász, harcsa, csuka és így tovább. A tavon csakis azok horgászhatnak, akik tagot a helyi horgászati társaságnál, illetve rendelkeznek állami horgászati engedéllyel, mivel a rendszerváltás után a tó az állam tulajdonába került. A helyi horgászok évente többször is horgászversenyeket szerveznek, ahová az ország minden részéről érkeznek a versenyzők. A tavat nyugatról a *Nagy-bozok*, északról a *Jancsó*, dél felől pedig a *Régi-gyümölcsös* határolják.
61. *Vízház* (é) Ez az építmény *Lőkösházán* található meg, közvetlen a tótól keletre. Ez már egy elhagyatott építmény, azonban évente kétszer szokták még használni, mikor a helyi horgászegyesület versenyt szervez a tavon, akkor ennek az építménynek az udvarán, illetve magában az építményben mulatnak az emberek. Ezt az épületet az 1960-as években építették, amikor magát a tavat bányászták ki. Az építmény célja az lett volna, hogyha a tóban túl nagy a vízállás, akkor megfelelő módon tudja majd leengedni a tó vízszintjét.
62. *Karám* (l) A lőkösházi mezőgazdasági telep közelében megtalálható terület, ahol még ma is egy karám található. Nyáron éjszakára a szarvasmarhákat nem csordás nem az

istállóba zárja be, hanem kint maradnak a nyílt ég alatt a karámban. Adatközlő információi alapján ez a karám a szövetkezet ideje alatt sokkal nagyobb volt, mivel akkoriban az istállókban juhok voltak és még akkoriban három istállóval több volt a telepen. Olyan sok juhnak pedig hely kellett. Ez a karám a *Mocsolyástól* északra és a *Lőkösi-tótól* délre található.

63. *Bika-rét* (sz) Ez a terület nagyon jó mezőgazdasági területnek számít, mivel a *Turóc* folyó közvetlen közelében helyezkedik el, ezért nehezek szárad csak ki a föld, ami mezőgazdasági szempontból nagyon jövedelmező. Az adatközlő elmondása alapján ez terület a szövetkezetek idejében az egyik legbecselesebb szántóföld volt, mivel ide folyamatosan tavaszi vetéseket vettek a mezőgazdasági munkások, mivel a tavaszi vetésnek nagyon sok folyadékra vagy csapadékra van szüksége és már akkoriban tudták a falusiak, hogy mi kell a sörárpának, hogy aztán abból jó sört lehessen készíteni. A terület az elmúlt negyven évben egy kicsit megváltozott, mivel a *Turóc* folyót is megszabályozták és gátat emelnek mellé, ezért a föld nedvessége is megváltozott. Manapság is mezőgazdasági célokra használják. Északról a *Part*, keletről a *Turóc*, nyugatról az *Ipszilon*, délről pedig maga *Otrokocs* községe határolja.
64. *Panel* (é,l) Ez a helynév nem többtucat éves múltat tekint vissza, azonban a helyiek és a környékeliek ezen néven ismerik. Szinte minden ember, aki napi szinten utazik *Otrokocs* irányából *Gömörfalva* irányába, az minden alkalommal elutazik mellette, mivel egy főút mellett elterülő terület. Azért hívják ezt a területet *Panel* területnek, mivel körülbelül húsz évvel ezelőtt egy napelemparkot építettek ide a *Turóc* folyó partjára. Nem egy nagy területről beszélünk, körülbelül négy hektárnyi területet foglal magába. Keletről a *Temető alja*, északról a *Vércse*, délről a *Köves föld*, nyugatról pedig a *Turóc* folyó határolják.
65. *Temető alja* (te,e,l) Ezen terület felhasználása időről időre változott az elmúlt száz esztendőben. Manapság gazos, legelő és erdei területnek is mondhatnánk, amely a település közvetlen közelében helyezkedik el. A szövetkezetesítés ideje alatt ez a terület egyáltalán nem volt erdős és gazos terület, mivel még akkoriban ezt a területet mezőgazdasági célokra használták, azonban az idő múlásával ezt a tevékenységet abbahagyták, mivel elég meredek hegyoldalról beszélhetünk, ahol az adatközlő elmondása alapján több mezőgazdasági munkás is megsérül a mezőgazdasági munkálatok ideje alatt. Miután felbomlott a helyi szövetkezet, egy helyi vállalkozó vette át a területet és ő sokáig legelőnek használta, azonban manapság már csak

ugaron hagyott területről beszélhetünk. Ezt a területet északról a *Vércse*, keletről a *Vércse tető*, délről a *Telep* és nyugatról a *Panelok* területek határolják.

66. *Vércse-tető* (e,h) Ez a terület Otrókocs község kataszteri határain belül legészakabbra elterülő terület, amely Ezen terület északi részét nem is erdőnek mondanám, hanem inkább gazos területnek, azonban a déli része ennek a tetőnek már igazi erdős terület, mivel ezen a területen lévő fák már elérték a hetven, és akár a száz éves kort is. Ezen a déli részén, ahol az öregebb fák találhatóak túlnyomó részben tölgyfák, illetve cserfák találhatóak, azonban az északi részén, ahol a tető gazosabb részéről beszélhetünk, ott pedig vadszilvabokrok, borókabokrok, fiatal tölgy és cser facsemeték találhatóak. A vércse-tető egyik része, már Sajógömör községhez tartozik, másik része *Gömörfalvához* és a legnagyobb része, pedig *Otrókocs* községéhez tartozik. elhelyezkedését figyelembe véve a *Lipovától* délre, a *Temető aljától* keletre és az *Otrókosi legelőtől* északra található.
67. *Vezeték* (é) Mikor bevezették a villamosságok az 1970-es években *Otrókocsra*, akkor a vezetékhálózatot *Gömör* irányából vezették be az erdőn keresztül. Ez azt jelentette, hogy az erdőben ki kellett vágni egy sávot, hogy a fák ne zavarkodjanak a villanyvezetékeknek. Ezt a területet nevezik a helyiek vezetékeknek, tehát voltaképpen az egész területet, ahol a villanyvezeték áthalad a település határain belül.
68. *Telep* (é) A falusiak az egykori szövetkezet udvarát „telepét” nevezik így, amit egy helyi vállalkozó még ma is használ. Itt beszélhetünk raktárakról, garázsokról, istállókról, különböző gazdasági épületekről. Ez e terület azért maradt fenn ennyire a helyiek tudatában, pláne az idősebbeknél figyeltem meg, mivel ők maguk is anno itt dolgoztak. Ez a telep *Temető-aljától* délre, a *Köves-földtől* keletre és a *Gáttól* északra fekvő terület.
69. *Köves-föld* (sz) Egy nagyon rossz minőségű szántóföldről beszélhetünk, amire már a neve is utal, mivel a köves jelző tökéletesen jelzi azt, hogy ez a földterület tele van kövekkel, ami a mezőgazdasági munkákat megnehezíti. Az adatközlők elmondása alapján ezt a területet csak azóta hívják így, mióta a *Turóc* folyót megszabályozták, mivel akkor megmozgatták a munkások a földrétegeket és még mellel a munkálatok ideje alatt ide voltak leszórva a munkálatokhoz szükséges kövek. Elhelyezkedését figyelembe véve a *Paneltól* délre, a településtől északra, a *Bika-réttől* keletre és a *Temető-aljától* pedig nyugatra fekvő terület.
70. *Átjáró* (é) Ez egy építmény szeretne lenni, ami egy átjárót jelent a *Turóc*-folyón *Otrókocs* és *Lőkősháza* között. Ezen az átjárón úgy kell áthaladni, hogy bele kell

menni a folyóba és a folyó alja le van betonozva. Nyáron mikor alacsony a vízállás a folyóban, akkor a falusiak gyalog is át tudnak rajta haladni azonban, ha magasabb a vízállás, akkor ez nem lehetséges, esetleg terepjáróval, illetve mezőgazdasági gépekkel.

71. *Mocsolyás* (sz) Ezen területen a talaj eléggé ingoványos, inkább mocsaras, mintsem jóminőségű szántóföld. Ezek ellenére szántóföldnek hasznosítják. Legtöbbször őszi vetés található meg rajta, mivel koraősszel még a mezőgazdasági gépek meg tudják művelni és nyáron a nagy szárazságban a betakarító gépek ismét rá tudnak menni. Az egyik helyi idős bácsi azt nyilatkozta, hogy mikor még működött a helyi szövetkezet, akkor az egyik kombájnista úgy elakadt ezen a területen az erdő szélén, hogy a kombájnt csak nyáron tudták kiszabadítani két nagy traktor segítségével. A területet északról a *Lőkösi-tó*, délről a *Mogyorós*, keletről a *Kertek-alja* határolja.
72. *Ipszilon* (p) *Lőkösháza* irányából csordogál egy patak *Otrokocs* irányába, azonban a két patak keresztezi egymást és egy „Y” alakban egybefolyik, a helyiek ezt az összefolyást nevezik ipszilonnak. Ez az összefolyás a *Bika-rét* és a *Mogyorós-alja* között található meg. A patak nevét sajnos senki nem tudta megmondani, ha a falusiak azt mondják, hogy ipszilon, mindenki tudja, hogy arról a patakról van szó.
73. *Hátsó-út* (ú) Ez az út egy nagyon rövid, körülbelül ötszáz méteres útszakasz, ami a települést a kertek alól közelíti meg, és az ott élők a kertjeikbe csakis onnan tudnak bemenni, pláne valamiféle mezőgazdasági géppel. Azért kapta ez az út a hátsó jelzőt, mivel a település hátánál található meg.
74. *Gát* (l) Ezen terület a hatvanas és hetvenes években még mezőgazdasági célokkal volt hasznosítva. Adatközlőm információi alapján legtöbbször kendert ültettek ide, mivel ez egy dombon terül el és csak ez termett meg itt. Ezen terület manapság már csakis legelőnek használatos. Nevének eredetét sajnos nem sikerült felkutatni. Elhelyezkedése pedig: a *Mojicától* északra, a *Hosszúkötéltől* keletre, a *Falusi-erdőtől* nyugatra és a *Teleptől* délre fekvő terület.
75. *Falusi-erdő* (e) Ezt a területet azért nevezik Falusi-erdőnek, mivel a mai napig a falu alá tartozik, de nem közvetlen tulajdonos maga *Otrokocs* községe, hanem a helyi úrbéri egyesület tulajdonát alkotja, amiben többségi tulajdonosok a helyi lakosok. Ez az erdős terület túlnyomó részben cseres, tölgyes terület, helyenként egy pár akácfával. Elhelyezkedését tekintve az *Otrokocsi-legelőtől* északra, a *Vércsétől* délre és a *Gáttól* keletre elfekvő erdős terület.

76. *Otrokocsi-legelő* (r,l) Ez a legelő egy elég eldugott helyen helyezkedik el, mivel körbe mindenhol erdő veszi körül és nehéz megközelíteni. Nevének eredete onnan jön, hogy ez a legelő az otrokocsi közigazgatási határon belül fekszik a falu közelében. Az egyik adatközlő olyan információt is adott nevének eredetéről, hogy az egykori tulaj egy Otrokocsi vezetéknevvel rendelkező földbirtokos volt. Manapság már nem használatos ez a terület, a hatvanas években még mezőgazdasági célra is felhasználták, azonban a vadkárok miatt abbamaradt a terület mezőgazdasági felhasználása. A helyi vadásztársaság egy pár évig használta, mint vadföldet, tehát csak megművelték és bevetették, azonban nem azzal a céllal vetették be, hogy a termést learassák, hanem hogy a vadállatnak legyen mit fogyasztania a téli időszakban, azonban, mint ahogy említettem elég nehéz a terület megközelítése mezőgazdasági eszközökkel és ezért abbamaradt a terület ilyen célú felhasználása is. A *Falusi-erdőtől* keletre, a *Vércsétől*, pedig délre elhelyezkedő terület.
77. *Gembicky-chata* (é) Ez az helynév egy konkrét építményhez kötődik, amelyet az 1970-es években épített egy Gembicky Károly nevű fiatalember. Építkezés célja egy kisebb nyaraló kiépítése volt, amit kiviteleztek. Az elmúlt évtizedben nem használták az építményt, de a közelmúltban egy magánvállalkozó megvásárolta. A helyiek a *Gembicky-chata* megnevezést nem csak az építményre, hanem annak a környékére is értik, ezért tüntetem fel a munkámban. Elhelyezkedése a *Gát*, illetve a *Hosszúkötel* határan található.
78. *Hosszúkötel* (sz) Ezt a területet mezőgazdasági célokra használták és használják a mai napig is, mivel elég jóminőségű fekete föld található itt meg, azonban a terület nyugati része eléggé iszapos szokott lenni. Adatközlőm elmondása alapján a terület elnevezéséhez is hozzájárult az iszap, mivel az egykori tulaj egyszer a lovaival azt az iszapos területet szántotta és mivel a ló nem párosujjú patás, ezért könnyebben elsüllyed a sárban és a tulaj lova úgy elsüllyedt, hogy egy másik lovat kellett hozni és csak hosszúkötéllel tudták kihúzni a lovat az iszapból. A *Mojicától* északra a *Gáttól* nyugatra a *Berek-aljától* pedig keletre fekvő terület.
79. *Mogyorós-alja* (sz) Ezen terület ma mezőgazdasági célokkal van felhasználva, de ez a múltban is túlnyomó részben így volt. Volt egy időszak, mikor kaszálónak volt hasznosítva, azonban a helyi mezőgazdászok belátták, hogy ez egy jóltermő nagy terület. A föld minősége feketeföld. Ez a terület körülbelül negyven hektárt foglal magába a terület egy részén régen egy focipálya volt található, azonban ennek manapság semmi látszata nincs. A terület félúton található meg *Otrokocs* és

Lőkősháza között. Ez a terület azért is nagyon jó minőségű, mivel a szövetkezetek idejében az otrokocsi és a lőkösi szövetkezet is ide szórta szét az istállótrágyát. A *Mogyorós-tető*től keletre, a *Malom*tól nyugatra és az *Ipszilontól* délre fekvő területet nevezik így.

80. *Mogyorós-tető* (l) Ez a terület nemcsak az otrokocsi közigazgatási határon belül terül el, hanem a lőkősházi területen is. Ezt a területet régebben csakis mezőgazdasági munkálatokra használták fel, azonban ez a szövetkezetek becsődölése után megváltozott. Manapság csakis legelőnek, pontosabban birkalegelőnek használják. A déli részén már nem legelő, hanem mondható rá, hogy inkább gazos terület, ami jó búvóhely a vadállatoknak, illetve a juhász ide tereli be a juhokat nyáron deeltetéskor. A *Mogyorós-alja* és a *Mogyorós-tető* területek teszik ki magát a Mogyoróst is. Nevének eredete az, hogy a falusiak régen idejártak mogyorófavesszőkért és a területre rámaradt a mogyorós jelző. Elhelyezkedését figyelembe véssze a *Mogyorós-aljától* nyugatra, a *Nagyszél-oldaltól* északra és a *Kis-bozoktól* keletre fekvő terület.
81. *Friss-forrás* (f) Egy eléggé kis forrásról beszélhetünk, közvetlen a *Panelos-út* mellett. Ezen forrásban egész évben, még a nagy nyári melegekben is hűsítő forrásvíz tör elő. A településen élő idősebb lakosok még emlékeznek arra, hogy őket, mikor gyermekek voltak, akkor folyamatosan a felnőttek erre a forrásra küldték vízért, mivel még akkoriban még sokkal jobban ki volt építve.
82. *Panelos-út* (ú) Ez az út összeköti *Lőkősházát* egy szomszédos településsel, pontosabban Kálosával. Ez az út a *Kis-bozok*ban keresztezi egymást a *Határ-úttal* és a *Mogyorós-úttal* is egyaránt. Nevét onnan kapta, hogy az mezei út első két kilométere beton panelekkel van kirakva és akár személyautóval is lehet rajta közlekedni azonban, ahol már nincsenek panelok, ott már szinte csakis terepjárókkal vagy traktorokkal lehetséges a közlekedés.
83. *Régi-gyümölcsös* (gyü) Ez a gyümölcsös közvetlen a *Lőkösi-tótól* délre található, mondhatni, hogy a tóval határos. Ezt a gyümölcsöst a helyiek addig hasznosították, amíg a tavat ki nem bányászták és meg nem nyitották a horgászok részére, mivel ezek után nem érte meg foglalkozni a gyümölcsök termesztésével, mivel az idegen horgászok előszeretettel csemegéztek az itteni gyümölcsökből. Ezek után kezdték a helyi lakosok kiépíteni az „új” *Gyümölcsöst*.
84. *Cigány-placc* (r) Ez a terület nem egy különálló terület, hanem a *Lőkösi-tónak* az egyik déli partját nevezik így. Ezt azért nevezik *Cigány-placcnak*, mert a helyi romáknak csakis itt engedték meg, hogy horgászanak. Ez az elnevezés a mai napig

is használatos, mivel a helyi horgászok is azt mondják, hogy „megyek én horgászni a *Cigány-placcra*”.

85. *Meredek* (ú) Ez egy rövid útszakasz szeretne lenni, ami *Lőkősházáról* indul a tó irányába. Ez az út először indul a *Panelos-útból*, majd mikor a *Panelos-út* kiér a dombtetőre, akkor le lehet fordulni a tó irányába, és ezt az útszakaszt nevezik *Meredeknek*. Nevét onnan kapta, hogy egy nagyon meredek hegyoldalról beszélhetünk, ahol ez az út vezet, ami egyenesen a *Cigány-placchoz* vezet.
86. *Tilos* (r) A terület neve magyarázatot ad magára a terület lényegére. A *Lőkösi-tó* nyugati része már az otrokocsi közigazgatási határhoz tartozik és a tó nyugati partján tilos a horgászat. Ez a tiltás úgy maradt meg az emberek köztudatában, hogy így nevezték el ezt a területet. A területet nyugatról a *Nagy-bozok*, keletről a *Lőkösi-tó*, délről a *Kis-erdő* öleli körbe.
87. *Nagy-bozok* (r,l,v) Ez a terület *Otrokocs* község közigazgatási határának nyugati részén fekszik. Túlnyomó részben mező és legelő, azonban egy kis része gázos terület. Ezt a területet adatközlőim információi alapján csakis legelőnek használták, mivel egy jól eldugott helyen helyezkedik el, egy kis erdős résszel a közelében. Völgy közepében van egy nagy kút, amely a jószágok itatására szolgált és szolgál még a mai napig is. A múltban itt nem csak szarvasmarhát, hanem kecskéket, juhokat és disznókat is legeltettek itt az emberek. A szarvasmarhákat a mai napig itt deleltetik át a csordások. A disznókat elvileg azért legeltették itt a falusiak, mivel a völgyet egy nagy tölgyes erdős terület veszi körbe és a disznók tudtak makkozni az erdőben és így gyorsabban híztak meg. Ezt a területet keletről a *Tilos*, délről a *Kis erdő*, nyugatról pedig a *Kis-bozok* határolják.
88. *Kis-erdő* (e) A *Bozok* szélén található erdős terület. Nem kimondottan nagy erdő, mint ahogy a neve is jelzi. Körülbelül hat hektáros területről beszélünk és körbe pedig legelők veszik. A szarvasmarhák itt is szoktak delelni nyáron.
89. *Ortás* (l) A területet sokáig mezőgazdasági célokra használták, azonban a talaj minősége elég gyenge. Inkább agyagos talaj jellemző erre a területre. Az idei év az első olyan év, hogy a helyi vállalkozó már nem műveli meg ezt a területet, hanem már csak ugaron hagyja, tehát pihenteti a talajt egy pár évig. A területet északról a *Kis-erdő*, délről az *Új-szőlő*, nyugatról a *Kis-bozok* és keletről pedig a *Mezsgye* határolják.
90. *Új-szőlő* (l) A neve ezen területnek nagyon csalóka, mivel itt az információk alapján soha nem volt szőlős, azonban csak terveben volt véve, még a szövetkezetek

idejében, hogy egy szőlőst fognak itt kiépíteni, de ez a terv meghiúsult. A terület azonban megfelelt volna szőlőtermesztéshez, mivel egy napos hegyoldalról beszélünk, ami folyton egy kicsit szellős. Manapság juhok és szarvasmarhák legeltetésére használják. A terület közelében található egy gazos terület, amiben a jószágok szívesen delelnek. A *Mogyorós-tető*től nyugatra, a *Bozok*tól keletre és a *Nagyszél-oldal*tól északra fekvő terület.

91. *Kis-bozok* (l,r) Ez a terület a *Bozok* gyűjtőnév egyik alterülete, amely szintén legelő és rét. A falusiak csak úgy, mint a Nagybozokot az állatok legeltetésére használják és használták a múltban is, azonban ezt a területet a hatvanas években még mezőgazdasági célokra használták, azonban az ott lévő föld inkább agyagos föld, mintsem jó fekete föld, ezért aztán a későbbieknek fennhagytak a terület túlnyomó részének mezőgazdasági munkálataival. A terület közepén helyezkedik el egy nagy fűzfa, ami alatt az állatok szeretnek delelni. A területet északról a *Nagy-bozok*, délről a *Hármas határ*, keletről pedig az *Új szőlő* területek határolják.
92. *Fűzfa* (l) Ez egy nagyon kis terület, a *Kis-bozok* közepén terül el, ez voltaképpen egy nagy, öreg fűzfa és annak a közvetlen környezete szeretne lenni. A fa korát senki nem tudta pontosan meghatározni, mert a legidősebb adatközlő is úgy emlékszik rá, hogy mikor gyermek volt, az a fa már akkor is ott volt. A fa vastagsága meghaladja a két métert. Ezt a fát a vadállatok is nagyon szeretik, pláne a nagy nyári kánikulák időszakában. Elhelyezkedését figyelembe véve a *Kis-bozok* és az *Új szőlő* határán elfekvő terület.
93. *Hármas határ* (l) Ezt a területet azért nevezik Hármas-határnak, mivel ezen a ponton három település közigazgatási határa találkozik. Pontosabban a lőkősházi, az otrokocsi és a kálosai határok, azonban vadász szempontból is fontos ez a pont, mivel a ma is meglévő vadásztársaságoknak is ugyan úgy találkoznak a határjaik, mint a települések közigazgatási határai. Ez a pont a *Kis-bozok* déli részén található meg, érdekesség még itt az is, hogy pontosan három kis bokor található itt, és a bokrok a határok.
94. *Topolyás* (e) Ez a terület az itt megtalálható topolyafákról kapta, amelyek már ötven évesek is lehetnek. Ez nem egy nagy terület, körülbelül négy hektárt foglal magába, azonban ez egy mocsaras terület, mivel a topolyafa ez ilyen nedves talajt kedveli. A vadállatok, kimondotta a vaddisznók nyáron kimondottan kedvelik ezt a kis területet, mivel itt hűsítő dagonyát tudnak venni, még a legnagyobb melegekben is. Közvetlen a *Mogyorós-út* mellett található meg, illetve a *Nagyszél-oldal* között, lent a völgyben.

95. *Mogyorós-út* (ú) Ez az útszakasz egy mezőgazdasági útszakasz, amely összeköti Otrókocs és Kálósa településeket. Ez az út Otrókocsból indul a Malomtól, majd áthalad az *Mogyorós-aljánál*, a *Mogyorós-tetőn*, a *Nagyszél-oldalnál* egyenesen a *Kis-bozokra* és innen egyenesen vezet az út Kálósa irányába. Ezt az utat még ma is kedvelten használják az itt élő lakosok, mivel így a település között körülbelül öt kilométer van, ha pedig valaki a rendes főúton akar egyik településből a másikra utazni, akkor az tizenöt kilométer.
96. *Malom* (é) Az egy falutól félreeső terület, ahol a régi falusi malom maradványa található nevezik a településen élők Malomnak. A malom egészen az 1970-es évekig működött, de miután a településre bevezették az áramot, már nem volt rá szükség és ezért felszámolták az egészet. Ez a malom egy kis erdei területen található meg és ezt az egész kis erdős területet nevezik *Malomnak*. A *Berek-aljától* nyugatra, a *Kelecsénytől* északra, a *Mogyorós-aljától* délre fekvő terület.
97. *Berek-alja* (sz) Mivel ez a terület közel található a folyóhoz, ezért nagyon jó minőségű föld található itt meg. Ezt felismerve a falusiak csakis mezőgazdasági célokra használták és használják a mai napig is. Nevének eredete onnan ered, hogy ez a falutól délre, a *Malomtól* keletre a *Mojicától* és a *Hosszúkötéltől* pedig nyugatra fekvő földterület.
98. *Mojica* (sz) Ezt a terület régen még a Hosszúkötel területéhez tartozott, azonban a második világháború után, mikor a lakosságcsere kivitelezte a csehszlovák kormány, az adott terület régi tulajdonosát elvitték Magyarországra, míg az ő házat és földjeit egy magyarországi szlovák kapta meg. Ez a szlovák ember a falusiakkal nem volt jóban és mikor azt mondták neki, hogy nincs semmije, akkor csak azt mondta a falusiaknak, hogy „*to je mojica*”, ezek után a falusiak már csak *Mojicának* nevezték a területet, ami megmaradt a mai napig. Mezőgazdasági termeléshez tökéletes, érdekesség, hogy a közepén található egy magányos fa. A *Berek-aljától* keletre, a *Hosszúkötéltől* délre található terület.
99. *Fa* (sz) Ez egy nagyon parányi terület, ami a *Mojica* közepén található meg, ez voltaképpen csak egy pár négyzetméteres területet foglal magába. A *Mojica* szántó kellős közepén található ez a magányos öreg körtefa egy pár kisebb bokorral a közvetlen környezetében. Elmeséltem azt nyilatkozta, hogy a szövetkezetek ideje alatt, mikor a *Mojicát*, vagy a *Hosszú-kötele*t aratták, akkor a déli pihenőt minden munkás ennek a fának az árnyékában töltötte.

100. *Cigány-fürdő* (é) Ezt a falusiak a helyi romák nyári fürdőhelyének nevezik, mivel a *Turóc* medrében van a *Malomtól* délre építve ez zubogó, ami szépen ki van betonozva és lépcsők vezetnek oda, de ott egész nyáron a helyi roma gyerekek fürdenek és a gyermekek ricsaját teljesen a faluba lehet behallani. A falusiak ezért ragasztották a helyhez a cigány jelzőt.
101. *Hideg-forrás* (f) Ez a forrás a *Mogyorósban* található meg, nem messze a *Topolyástól*, ez egy olyan jó kis forrás, hogy a legnagyobb melegekben is feltör a forrásvíz. Nevét onnan kapta, hogy a nyáron a közelében dolgozó parasztok, akik épp arattak, vagy bármi más munkát végeztek a földeken, azok ide jártak felfrissülni, és jó hűsítő, hideg víz fakadt fel belőle. manapság már ivásra nem használják, mivel már nincs vele törődve és a természet lassacskán visszafoglalja magának.
102. *Nagyszél-oldal* (k) Nevére az ad megfejtést, hogy azon a kaszálón szinte folyamatosan fúj a szél. Egy elég meredek hegyoldalnak mondhatjuk, mit a múltban még mezőgazdasági célokra használtak fel, azonban az egyik kombájnist a hetvenes években itt életét vesztette, miután rádőlt a kombájn és ezek után csakis kaszálónak használták és használják a mai napig. A föld minősége jó, mivel fekete föld, azonban a mai előírások már nem engednek kombájnt ilyen hegyoldalara. Tíz éve már lucernával van bevetve. A *Lónyúzó*tól északra a *Topolyástól* délre a *Kis-bozoktól*, pedig keletre található terület.
103. *Kerek-domb* (h) Nevét a kinézetéről kapta, mivel a nagy sík terület közepén található meg egy kerek formájú domb. Ez a domb egy fás- gázos terület, ahonnan a fákat a közelben élő lakók lassacskán mind kivágják. A településen az a hiedelem létezik, hogyha a *Kerek-dombot* előnti a víz, akkor már az egész település víz alatt lesz.
104. *Kelecsény* (sz) Mezőgazdasági céloknak megfelelő jó fekete föld található itt meg. Ezt a területet, amíg nem szabályozták meg a *Turóc*-folyót, addig egy iszapos árterület volt és a folyónak volt is itt egy holtága. Miután a terület kiszáradt mezőgazdasági célokra kezdték hasznosítani és nagyon jó minőségű gabona szokott itt megteremni. A *Kerek-dombtól* keletre, a *Malomtól* délre és a *Berek-aljától* nyugatra fekvő terület.
105. *Cigány-rét* (k) Ez a terület azért kapta a cigány jelzőt, mivel közvetlen a közelébe a szocializmus végén felépítettek házakat, ahova roma származású embereket költöztettek. Ebben az esetben az a vicc, hogy a terület még az otrokocsi közigazgatási területen található, azonban sokan azt gondolják, hogy már a

szomszédos településhez tartozik, mivel a szomszédos település körülbelül ötven méter, míg Otrókocs pedig egy kilométer. A területet kaszálónak használják. A *Kerek-dombtól* délre, a *Ferencz-tagtól* keletre a *Kelecsénytől* pedig nyugatra fekvő mezőről beszélünk.

106. *Határ-út* (ú) Ezt az utat már csak az idősebbek ismerik, illetve a helyi vadászok ismerik, mivel ez az mezei út teszi ki a két vadásztársaság határát. Ez az út párhuzamosan halad a *Mogyorós-úttal*, azonban ötszáz méterrel délebbre található egy hegygerincen. Az út indul a *Malomtól*, elhalad a *Cigány-rét* mellett, a *Ferencz-tag* és a *Lónyúzó* mellett, majd a *Kis-bozokon* az út találkozik ismét a *Mogyorós-úttal*.
107. *Lónyúzó* (k) Nevének eredete úgy ismert, hogy mikor a falusiak ezt a hegyoldalt szántották az ötvenes években, akkor a lovakat nagyon megerőltették és több embernek is a faluban a lova belepusztult a megerőltetés következményeibe. Pedig a név számomra arra utalt, hogy biztos itt vágták a lovakat, de ezt a feltételezés téves volt. Manapság már csak kaszálónak használják, de egy pár évvel ezelőtt is az egyik traktorista itt balesetet szenvedett, mivel nem úgy fordult meg a traktorral, ahogyan azt kellett volna és a kasza felfordította a traktort. A *Nagyszél-oldaltól* délre, a *Ferencz-tagtól* nyugatra és a *Kis-bozoktól* keletre fekvő terület.
108. *Ferencz-tag* (k) Ezen terület egy nagy kaszáló, amelyet a szövetkezetek idejében mezőgazdasági célokra használtak, de túl meredek a hegyoldal és ezért az új szabályok nem engedik, hogy megműveljék az ilyen területeket. Nevének eredete a már generációk óta a településen élő Ferencz családnévhez kötődik. Ez a földterület teljesen addig, amíg a második világháború után kihirdetett Beneš dekrétumuknak köszönhetően elvették a családtól és majd csak a rendszerváltás után kapta vissza a család a földterületet, amit a mai napig ők használnak. A *Lónyúzó*tól keletre, a *Határ-úttól* délre a *Kerek-dombtól* nyugatra fekvő terület.
109. *Turóc-folyó* (f) A folyó Szlovákia északi területéről ered, pontosabban a *Kremnické vrchy* térségéből. Ezek után kettészeli a gömöri régiót keleti és nyugati oldalára. A folyó majd *Tornaljánál* a *Sajó*ba torkollik.